

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Gedimino Gecevičiaus,
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studento

Magistro darbas

**Autorių teisių suteikiamos apsaugos ribų kaita ESTT sprendimų kontekste (naujos
visuomenės dalies apibrėžimas internete bei nacionalinių teismų jurisdikcijos
klausimai)**

Vadovas: prof. dr. (HP) Vytautas Mizaras

Recenzentas: lekt. dr. Mantas Rimkevičius

Vilnius
2016

TURINYS

Ižanga.....	3
1. Autorių teisės	6
1.1. Autorių teisių prigimtis.....	6
1.2. Autorių turtinių teisių reglamentavimas	7
1.3. Viešumo samprata	8
1.4. Turtinės autorių teisės.....	11
1.4.1. Platinimas.....	11
1.4.2. Viešas paskelbimas	12
1.4.3. Viešas atlikimas	14
1.5. Viešumo sąvoka viešo paskelbimo ir atlikimo teisių atveju.....	15
2. „Naujos visuomenės dalies“ kriterijus	17
2.1. Bendrosios nuostatos	17
2.2. Svarbiausi Europos Sąjungos viešo paskelbimo teisės šaltiniai	18
2.3. „Naujos visuomenės dalies“ termino problemiškas tarptautinės teisės aktų kontekste.....	20
2.3.1. Terminio problematika dabartinėje tarptautinės teisės sistemoje.....	20
2.3.2. Terminio problemiškas istoriniame kontekste	21
2.4. „Nauja visuomenės dalis“ Teisingumo Teismo sprendimuose	23
2.4.1. Teisingumo Teismo sprendimai iki <i>SGAE</i> bylos	23
2.5. <i>SGAE</i> byla.....	27
2.6. Teisingumo Teismo sprendimai po <i>SGAE</i> bylos išaiškinimų	29
2.6.1. <i>Del Corso</i> byla	29
2.6.2. <i>Svensson</i> byla („nauja visuomenės dalis“ internete).....	30
2.6.3. <i>Svensson</i> bylos prieštaravimas kitų Teisingumo Teismo išaiškinimų kontekste.	37
2.6.4. <i>Innoweb/Wegener</i> byla (duomenų bazių apsauga).....	40
2.6.5. <i>TVCatchup</i> byla („specifinių techninių sąlygų“ kriterijaus pristatymas).....	41
2.7. Bylų apibendrinimas.....	47
2.7.1. Nacionalinės jurisdikcijos klausimas	47
2.7.2. „Naujos visuomenės dalies“ kriterijaus nepastovumas.....	48
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....	51

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	53
SANTRAUKA	56
SUMMARY	57

Ižanga

Temos aktualumas. Autorių teisės Europos Sąjungoje ir apskritai tarptautiniu mastu yra reguliuojamos itin plačiai: jos saugomos Berno konvencijos, Pasaulinės Intelektinės Nuosavybės Organizacijos autorių teisių sutarties, daugybės ES direktyvų ir kitų tarptautinės teisės aktų¹. Taip užtikrinamas aukštas apsaugos lygis autorių teisių srityje. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas šią apsaugą užtvirtindavo pateikdamas valstybėms narėms prejudicinius sprendimus taip papildomai harmonizuodamas ir vienodindamas teisių apsaugą.

Kalbant apie turtines autorių teises, viena iš esminių kategorijų yra kūrinio „viešas naudojimas“². Autorių teisių apsaugai yra aktualūs tik tokie kūrinio panaudojimo būdai, kuriais šis yra perteikiamas visuomenei, t. y., naudojamas viešai, išskyrus atgaminimo teisę. Ši sąvoka yra itin svarbi, todėl bet kokie įvairūs požiūriai dėl jos turi būti plačiai aptarti. Atsižvelgiant į tai, kad viešas naudojimas iš esmės yra ekonominė kategorija – autorius naudodamas arba leisdamas naudoti savo kūrinius iš to gauna finansinę naudą, kitaip tariant, tai yra turtinių autorių teisių pagrindas – svarbu išsiaiškinti, kaip „viešas naudojimas“ yra reglamentuojamas ES teisės aktuose, kaip jis aiškinamas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, kokias kriterijais Teismas vadovaujasi aiškindamas „viešumą“ ir „viešą naudojimą“ ir kaip šios sąvokos suprantamos teisės moksle.

Darbo tikslas - sisteminiu požiūriu ištirti ir įvertinti viešumo sąvokos apibūdinimą ir „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus pagrįstumą, jo esamus ir potencialius padarinius autorių teisėms.

Darbo uždaviniai. Norint pasiekti darbo tikslą, tyrimui keliami šie uždaviniai:

- 1) Atlikti viešumo sąvokos bendrąją prasmę autorių teisėje analizė, išsiaiškinant, kaip viešumas aiškinamas konkrečių turtinių autorių teisių atveju ir kaip jis sugretinamas su „visuomene“;
- 2) Analizuoti Europos Sąjungos Teisingumo teismo praktika, aiškinanti arba padedanti paaiškinti „naujos visuomenės dalies“ autorių teisėje kriterijų, siekiant suprasti, kokia forma šis kriterijus atsirado ir kaip vystėsi atsirandant vis naujiems Teisingumo Teismo sprendimams;

¹ Berno Konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Valstybės žinios. 1995, Nr. 40-988.; Pasaulinės Intelektinės Nuosavybės Organizacijos autorių teisių sutartis. Valstybės žinios. 2001, Nr. 32-1060; 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo, ir kt.

² MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 34; STONKIENĖ, Marija. *Intelektinės nuosavybės teisė. Autorių teisė*. Vilnius: 2011, p. 98.

- 3) Atskleisti, ar Teisingumo Teismo išaiškinimai dera su Berno konvencijos, PINO autorių teisių sutarties ir ES Direktyvų tikslais;
- 4) Išsiaiškinti, kaip „naujos visuomenės dalies“ kriterijus veikia nacionalinių teismų jurisdikciją.

Darbo objektas. „Naujos visuomenės dalies“ kriterijaus reikšmė autorių teisėms, kriterijaus atsiradimas, raida, ateities perspektyvos. Nors darbo tema apriboja objektą iki jo aptarimo internete, darbe „naujos visuomenės dalies“ kriterijus bus aptartas plačiau, t. y. analizuojant kaip jis veikia ir yra taikomas kituose kūrinių panaudojimo būduose, ne tik internete.

Tyrimo metodai. Darbe buvo pasitelkti šie metodai:

Dokumentų ir tyrimų analizės – šis metodas naudotas analizuojant „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus problematiką, taip pat, vertinant doktrines pozicijas dėl „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus pagrįstumo. Šis metodas buvo reikalingas analizuojant įvairius teisės mokslininkų požiūrius dėl „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus.

Lingvistinis – taikytas analizuojant „naujos visuomenės dalies“ sampratą tarptautinių sutarčių ir konvencijų kontekste. Šis metodas buvo reikalingas siekiant atsakyti į klausimą ar lingvistinė teisės aktų teksto analizė sudaro prielaidas kriterijaus atsiradimui.

Teleologinis – naudotas atliekant analizę ar teisės aktų, reglamentuojančių autorių teises, teisėkūros subjektai turėjo tikslą nustatyti „naujos visuomenės dalies“ kriterijų. Šis metodas buvo reikalingas siekiant suprasti, ar „naujos visuomenės dalies“ kriterijus buvo numatytas ES teisės aktuose.

Sisteminės analizės – naudotas darbe, siekiant išsiaiškinti ar „naujos visuomenės dalies“ kriterijus yra apskritai priimtinas elementas suformuotoje autorių teisių sistemoje. Sisteminės analizės metodas buvo reikalingas, nes padeda plačiau suprasti „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus atsiradimą ir jo sukeltas pasekmes.

Abstrakcijos metodas – taikytas siekiant paprasčiau perteikti „naujos visuomenės dalies kriterijaus“ esmę, šį terminą išgryninant. Pastarasis metodas darbe taikytas mažiau negu aptarti aukščiau, tačiau jis buvo naudingas tuo, kad padėjo geriau suprasti analizuojamo kriterijaus esmę.

Darbo originalumas. Lietuvoje nėra atliktas joks tyrimas, kurio objektas būtų „naujos visuomenės dalies“ kriterijus, šia tema nėra parašytų magistro darbų. Šio darbo originalumas

pasireiškia tuo, jog tai bus pirmasis Lietuvoje tyrimas, kuris ištirs ir įvertins „naujos visuomenės dalies“ kriterijų ir su juo susijusias problemas.

Šaltiniai. Atliekant tyrimą buvo remtasi šiais svarbiausiais šaltiniais: Berno Konvencija dėl literatūros ir meno kūrybos apsaugos, Pasaulinės Intelektinės Nuosavybos Organizacijos autorių teisių sutartimi, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo išaiškinimais. Šie šaltiniai buvo ypač svarbūs siekiant išsiaiškinti „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus prigimtį ir raidą. Juos analizuojant labiausiai pasireiškė teleologinis ir sisteminės analizės metodai. Taip pat buvo pasiremta kitomis tarptautinėmis sutartimis ir ES direktyvomis. Taip pat ypatingai svarbus šaltinis darbe buvo Tarptautinės Literatūros ir Meno Asociacijos nuomonė dėl „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus, kurį išvystė Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, viešo paskelbimo teisės kontekste“. Taip pat darbe buvo remtasi doktriniais šaltiniais, tokiais kaip V. Mizaro monografija „Autorių teisė“ bei M. M. Walter ir S. Von Lewinski Europos autorių teisių komentaras. Šie šaltiniai padėjo geriau suprasti „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus reikšmę iš teisės mokslo pusės.

1. Autorių teisės

1.1. Autorių teisių prigimtis

„Žmogaus genijus yra visų meno kūrinių ir išradimų šaltinis. Šie kūriniai yra žmogaus verto gyvenimo garantija. Valstybės pareiga – užtikrinti visų menų ir išradimų apsaugą“³. Kūrybinis procesas su autoriumi yra susijęs labai individualiais požymiais, kūrėjo santykis su kūriniu yra itin subtilus. Pats kūrinys yra tarsi savitos literatūrinės meninės ar kitokios formos autoriaus pokalbis su publika⁴. Toks kūrinys yra saugomas autorių teisėmis.

Autorių teisės paskirtis yra autoriaus asmeninių ir turtinių interesų apsauga dėl jo sukurto kūrinio. Toks yra subjektyvusis požiūris į autorių teises. Autorių teisė objektyviau požiūriu suprantama kaip teisės normų visuma, reguliuojanti teisinius santykius, atsirandančius iš kūrinių sukūrimo ir jo naudojimo⁵. Autorių teisės yra skirstomos į turtines ir asmenines neturtines. Šiame darbe, dėl jo pobūdžio, bus nagrinėjami tik su turtinėmis teisėmis susiję klausimai.

Turtinių teisių apibrėžimas nėra pateikiamas teisės aktuose, jas galima apibrėžti kaip autoriaus išimtinės teises naudoti kūrinį ir gauti iš jo pajamų. Pajamų gavimas iš kūrybinės veiklos gali būti laikomas kaip vienas iš atskyrimo nuo autorių neturtinių teisių kriterijų. Pelno siekimas suponuoja viešumą – kūryba taip pat gali būti laikoma ir komercine veikla, jeigu jos rezultatais autorius dalinasi su visuomene, o ši pasirengusi mokėti už kūrinių priėmimą, galimybę jais naudotis. Taigi, turtinės teisės gali būti suprantamos kaip teisės, susijusios su bet kokiais kūrinių viešo naudojimo būdais⁶.

Šiais laikais kalbant apie turtines autorių teises, priimta manyti, kad kalbama apie turtinių autorių teisių apsaugą ne nacionaliniu, o tarptautiniu lygiu. Turtinės autorių teisės yra reglamentuotos Berno konvencijoje dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos⁷ (toliau – Berno konvencija), Sutartyje dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba⁸ (toliau – TRIPS sutartis), Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartyje⁹ (toliau PINO autorių teisių sutartis arba PINO sutartis), bei įvairiose Europos Sąjungos direktyvose, todėl manytina, kad bent jau reikšmingiausių autorių turtinių teisių

³ *Árpád Bogsch*, Pasaulinės Intelektinės nuosavybės Organizacijos (PINO) generalinis direktorius (1973-1997).

⁴ BIRŠTONAS, R., *et al.* Intelektinės nuosavybės teisė. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 123.

⁵ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 34.

⁶ *Ibid.*, p. 351.

⁷ Berno Konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Valstybės žinios. 1995, Nr. 40-988.

⁸ TRIPS.

⁹ Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartis. Valstybės žinios. 2001, Nr. 32-1060.

turinys ES lygiu yra suvienodintas¹⁰. Taigi, nepaisant įvairių galimų ES valstybių narių nacionalinių teisės taikymo ar aiškinimo ypatumų, visoje ES, tame tarpe ir Lietuvoje, autoriaus turtinių teisių turinys yra vienodas.

Lietuvoje autorių teisės išimtinės turtinės teisės reglamentuojamos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme¹¹ (toliau - ATGTĮ). Toliau darbe bus aptartos konkrečios turtinės autorių teisės.

1.2. Autorių turtinių teisių reglamentavimas

Kaip jau minėta, turtinės autorių teisės Lietuvoje yra įvirtintos ATGTĮ 15 straipsnyje. Kiekviena turtinė teisė yra savarankiška. Šių teisių savarankiškumas lemia tris momentus. Pirmasis – kiekvienam kūrinio panaudojimo būdui reikalingas atskiras autoriaus leidimas. Antrasis - kiekvienas subjektas, norėdamas koku nors būdu naudoti kūrinį, turi gauti atskirą autoriaus leidimą. Trečiasis – naudojant autoriaus kūrinį ne vienu būdu, bus daromas ne vienas pažeidimas¹², t. y. pažeidimų skaičius atitiks neteisėtų panaudojimų būdų skaičių. ATGTĮ 15 straipsnis išskiria tokias turtines teises:

- 1) kūrinio atgaminimą bet kokia forma ar būdu;
- 2) kūrinio išleidimą;
- 3) kūrinio vertimą;
- 4) kūrinio adaptavimą, aranžavimą, inscenizavimą ar kitokį perdirbimą;
- 5) kūrinio originalo ar jo kopijų platinimą;
- 6) kūrinio originalo ar jo kopijos viešą rodymą;
- 7) kūrinio viešą atlikimą bet kokiais būdais ir priemonėmis;
- 8) kūrinio transliavimą, retransliavimą ir kitokį kūrinio viešą skelbimą, įskaitant jo padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais (internete).

Verta paminėti, kad nors turtinės teisės įstatyme ir pateikiamos sąrašo forma – teisių išvardijimas baigiasi tašku, nėra nurodyta, kad autorius gali uždrausti „ir kitus jo interesus pažeidžiančius veiksmus“, gali kilti išvada, kad toks teisių sąrašas yra baigtinis. Vis dėlto,

¹⁰ BIRŠTONAS, R., *et al.* Intelektinės nuosavybės teisė. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 130.

¹¹ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.

¹² MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas.* Vilnius: Justitia. 2008, p. 351.

toks teisių išvardijimas greičiau reiškia tai, kad įstatyme aptarti visi įmanomi kūrinio panaudojimo būdai¹³.

Kaip matyti iš turtinių teisių formuluočių įstatyme („viešas rodymas“, „viešas atlikimas“, „viešas paskelbimas“), viešumas yra svarbi autorių teisių apsaugos kategorija. Toliau darbe bus atlikta „viešumo“ kriterijaus analizė. Taip pat bus trumpai aptartos kai kurios iš nurodytų turtinių autorių teisių su tikslu akcentuoti viešumo svarbą autorių teisių apsaugai.

1.3. Viešumo samprata

Jau buvo minėta, kad autorių turtinės teisės yra nukreiptos į viešą kūrinių panaudojimą, nesvarbu, koku būdu tai padaroma. Galima manyti, kad vien angliškoje sąvokoje vartojamas žodis *public*, reiškiantis ir visuomenę ir viešumą, suponuoja tai, kad viešumas yra kone neatskiriama turtinių autorių teisių dalis. Vis dėlto, pati „viešumo“ sąvoka yra ganėtinai neaiški¹⁴. Viešumas nėra paaiškinamas tarptautinėse autorių teisių sutartyse ar ES direktyvose. Vis dėlto, pasak prof. dr. Vytauto Mizaro, analizuojant Direktyvos dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo¹⁵ (toliau – Informacinės visuomenės direktyva) 3 straipsnio 1 dalį ir tam tikras konstatuojamąsias dalimis, galima atrasti, kad visuomenės narių grupė, kuriai skirtas kūrinio skelbimas, neprivalo būti toje pačioje vietoje, viešumas bus pasiektas ir tada, kai visuomenės nariai turės galimybę pasiekti kūrinį individualiai pasirinktoje vietoje¹⁶.

Tokia pozicija aptinkama ir 2003 m. PINO vadove dėl autorių teisių ir susijusių teisių sutarčių (angl. *Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO*) (toliau – PINO vadovas). PINO vadove¹⁷ paaiškinta viešo paskelbimo (angl. *communication to the public*) sąvoka, kuri naudojama Berno konvencijoje. PINO vadove išaiškinama, kad viešas paskelbimas apima tokius atvejus, kai kūrinį gali „priimti“ žmonės didesnio nei paprastas šeimos ar artimų žmonių ratas tokiu atstumu ir tokioje vietoje, kad jeigu nevyktų

¹³ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 351.

¹⁴ RICKETSON, S.; GINSBURG, J. S. *International Copyright and Neighbouring Rights. The Berne Convention and Beyond. Volume I. Oxford: Oxford University press*, 2006, p. 704.

¹⁵ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

¹⁶ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 393.

¹⁷ FICSOR, Mihály. *Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO* [interaktyvus]. World Intellectual Property Organization, 2003 [žiūrėta 2016 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/891/wipo_pub_891.pdf>, p. 275-276.

transliacijos, vaizdai ar garsai nebūtų suvokiami ar galimi priimti, nepaisant to, kad minėti žmonės turi galimybę suvokti (angl. *perceive*) kūrinį – vaizdus ar garsus ar kitą perteikimo formą – pasirinktoje vietoje pasirinktu laiku. Toks aiškinimas sutampa tiek su Informacinės visuomenės direktyva, tiek su dr. V. Mizaro pozicija, kad laikas ir vieta nėra svarbūs kriterijai viešumui konstatuoti¹⁸.

Aiškinti viešumą galima „neapibrėžtos visuomenės dalies“ („arba neapibrėžtos visuomenės grupės“) sąvokos pagrindu. Teisės literatūroje „neapibrėžtos visuomenės dalies“ kriterijus vartojamas tiek analizuojant viešą kūrinio rodymą, tiek viešą atlikimą, tiek viešą paskelbimą¹⁹. Ši sąvoka savyje talpina keletą svarbių momentų: žmonių tarpusavio sąsajumo bei žmonių, kuriems skirtas kūrinys, kiekis.

Pirmasis, žmonių tarpusavio sąsajumo aspektas, reiškia, kad asmenys, kuriems „priimti“ skirtas kūrinys, neturi būti susiję asmeniniais ryšiais tarp savęs arba su asmeniu, kuris kūrinį jiems pateikia. Asmenų sąsajumas gali pasireikšti įvairiai, bet turėtų būti laikoma, kad ryškiausiai jis matomas šeimos, artimų giminaičių ar artimų draugų rate. Pavyzdžiui, jeigu asmuo, nusiperka kompaktinę plokštelę su muzikos kūriniais ir duoda ją pasiklausyti savo šeimos nariams, toks kūrinio naudojimas liks šeimos rate ir neišplis už jo ribų. Kitaip tariant, jeigu kūrinio paskelbimas, platinimas ar kitoks suteikimas apsiriboja uždaru šeimos ratu, tai yra apibrėžta visuomenės dalis ir toks kūrinio naudojimas nėra viešas²⁰.

Antrasis, žmonių kiekio kriterijus, reiškia, kad žmonių, kuriems skirtas kūrinys, skaičius yra nesvarbus²¹. Jeigu tenkinamas pirmasis kriterijus, pagal kurį kūrinys suteikiamas naudoti asmeniniais ryšiais nesusijusiems asmenims, nėra svarbu, kiek kūrinio kopijų yra platinama ar kokiam kiekiui žmonių kūrinys yra viešai paskelbiamas, toks kūrinio naudojimas bus laikomas viešu. Žmonių kiekio aspektas gali būti reikšmingas tik tokiu atveju, kai siekiama pagrįsti žmonių tarpusavio asmeninių ryšių glaudumą. Taigi, būtų galima manyti, žmogus nusprendęs surengti koncertą, kuriame dainuotų plačiai žinomų atlikėjų dainas, į koncertą pakviestų tik savo artimiausius draugus ir šeimos narius, koncerto netransliuotų ir niekaip kitaip neperteiktų nesusijusiems su juo asmenims, toks kūrinio atlikimas negalėtų būti laikomas viešu. Visgi, manytina, kad kuo didesnis žmonių kiekis

¹⁸ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 393.

¹⁹ STONKIENĖ, Marija. *Intelektinės nuosavybės teisė. Autorių teisė*. Vilnius: 2011, p. 110,111,115.

²⁰ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 394-395.

²¹ *Ibid.*, p. 396.

priima kūrinį, tuo labiau mažėja asmenų tarpusavio glaudumas²², tiesa, žmonių skaičius, nuo kurio kūrinio naudojimas tampa viešu jį naudojant, nėra nustatytas.

PINO vadove pateikiama viešumo sąvoka aiškinama labai detaliai. Remiantis Vadovu, nors pačioje Berno konvencijoje nepateikiamas „viešumo“ išaiškinimas, bet visgi ganėtina akivaizdu, kad būdvardis „viešas“ yra priešingybė būdvardžiui „privatus“ (angl. *private*), todėl tai, kas negali būti laikoma „privačiu“, turi būti laikoma „viešu“. Sekant tokia logika, „viešumas“, kaip daiktavardis turi būti laikomas priešingybe „uždaram asmenų ratui“ (angl. *private circle*), tai yra tokiems asmenims, kurie nepatenka į asmeninį ratą, išeina iš jo ribų²³.

Nepaisant to, kad viešumo apibrėžimas iš esmės yra paliktas ES valstybių narių jurisdikcijai²⁴, „viešumo“ ir „privatumo“ kaip antonimų balansas turi būti išlaikytas ir valstybės narės negali jo iškreipti. Priešingu atveju, sumažinus viešumo apimtį, kyla grėsmė autorių teisių apsaugai, ypač toms turtinėms teisėms, kuriose viešumo elementas yra esminis. Apibendrinant galima teigti, kad visi kūrinio panaudojimo atvejai turi būti laikomi viešais, kurie peržengia uždaro žmonių, susijusių asmeniniais ar šeimos ryšiais, rato ribas.

Išsiaiškinus viešumo, kaip turtinių autorių teisių apsaugos elemento svarbą, galima toliau aptarti konkrečias turtines teises. Darbe bus atlikta trumpa kūrinio atgaminimo, platinimo, viešo paskelbimo ir viešo atlikimo teisių analizė.

²² *Ibid.*, p. 396.

²³ FICSOR, Mihály. *Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO* [interaktyvus]. World Intellectual Property Organization, 2003 [žiūrėta 2016 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/891/wipo_pub_891.pdf>, p. 68.

²⁴ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 393; COOK, Trevor. The Restricted Acts of Reproduction and Distribution in EU Copyright Law. [interaktyvus]. Journal of Intellectual Property Rights, 2015. [žiūrėta 2016 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.wilmerhale.com/uploadedFiles/Shared_Content/Editorial/Publications/Documents/2015-03-restricted-acts-reproduction-distribution-eu-copyright-law-journal-ip-rights.pdf>

1.4. Turtinės autorių teisės.

1.4.1. Platinimas

Platinimo (angl. *distribution*) teisė Lietuvoje yra įtvirtinta ATGTĮ 15 straipsnio 1 dalies 5 punkte. Teisės doktrinoje platinimas suvokiamas kaip savarankiška išimtinė autoriaus teisė pateikti visuomenei kūrinio egzempliorius ir jų kopijas, kitaip tariant, siūlyti visuomenei kūrinio egzempliorius arba išleisti juos į apyvartą²⁵. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau - LAT) praktikoje suformuota panaši platinimo teisės sąvoka²⁶, kurioje platinimas aiškinamas kaip kūrinio originalo ar jo kopijų pardavimas, nuoma, panauda ar kitoks perdavimas nuosavybėn arba valdyti, taip pat importavimas ar eksportavimas. Verta paminėti, kad LAT mainus irgi priskyrė platinimo teisei.

Platinimas apima tik materialių kūrinio kopijų platinimą, įskaitant ir elektronines laikmenas. Šis kriterijus atiboja platinimą nuo viešo paskelbimo teisės. Dėl to, kad platinimas susijęs su materialiomis kūrinio kopijomis, ši teisė turi išnaudojimo, arba išsėmimo, savybę, įtvirtintą ATGTĮ 16 straipsnyje. Ši platinimo teisės savybė pabrėžiama ir Informacinės visuomenės direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje, minėtą nuostatą aiškinant kartu su 28 Direktyvos konstatuojamąja dalimi, kurioje nurodyta, kad autorių teisių apsauga pagal šią direktyvą apima išimtinę teisę kontroliuoti kūrinio, užfiksuoto materialioje laikmenoje, platinimą²⁷.

Viešumas platinimo teisėje vaidina svarbų vaidmenį. Platinimo teisė, remiantis Informacinės visuomenės direktyvos 4 straipsnio 1 dalimi, apima tik viešą platinimą (angl. *distribution to the public*). Frazė „to the public“ ES lygiu yra sąmoningai neapibrėžta, nes tarptautinė patirtis rodo, jog kyla sunkumų rasti universalų termino apibrėžimą, priimtina visoms šalims. Terminas apibrėžimas paliktas nacionalinei teisei ir teismams. Kadangi Direktyvų paskirtis yra užtikrinti aukštą apsaugos lygį, „viešumas“ turėtų būti suprantamas plačiai, t. y. neviešu kūrinio naudojimu turi būti laikomas tik naudojimas uždarame asmenų rate²⁸. Vienas iš pavyzdžių, kaip nacionaliniu lygiu buvo apibrėžtas viešumas platinimo teisėje, yra Vokietijos autorių teisių įstatymo 15 straipsnio 3 dalyje, kurioje nustatyta, kad kūrinys yra pateikiamas visuomenei, jeigu tai padaroma daugeliui (angl. *plurality*) žmonių,

²⁵ *Ibid.*, p. 385.

²⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. rugsėjo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nacionalionis M. K. Čiurlionio dailės muziejus v. UAB „Fodio“, Nr. 3K-3-388/2008.

²⁷ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 386.

²⁸ WALTER, M. M.; VON LEWINSKI, S. *European copyright law. A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 329.

nebent tie žmonės gali būti išskirti kaip aiškiai tarpusavy asmeniškai susiję abipusiais ryšiais arba susiję ryšiais su kūriniais tiekėju²⁹.

Apskritai, teisės doktrinoje³⁰ laikomasi nuomonės, kad kūrinių kopijų ar programų platinimas privačioje sferoje yra nereikšmingas autorių teisių atžvilgiu, pvz., asmuo išsinuomojęs programinės įrangos paketą ir davęs juo pasinaudoti šeimos nariui, gali būti traukiamas civilinė atsakomybėn dėl sutarties pažeidimo, bet ne dėl autorių teisių pažeidimo.

1.4.2. Viešas paskelbimas

Viešas paskelbimas yra viena iš savarankiškų autoriaus turtinių teisių. ATGTĮ ši teisė apibrėžiama kaip kūrinio viešas perdavimas laidais, bevielio ryšio priemonėmis, įskaitant jo padarymą viešai prieinamu tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų jį pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku³¹.

Europos Sąjungos lygmeniu teisinė situacija dėl viešo paskelbimo teisės yra ganėtinai sudėtinga. Savaimė suprantama, nėra priimtas vienas universalus teisės aktas, kuris išimtinai reguliuotų viešą paskelbimą Sąjungos lygmeniu. Teisės literatūroje netgi keliamas klausimas, ar apskritai viešo paskelbimo būdų sąrašas gali būti baigtinis, nes pastoviai kuriami nauji verslo modeliai, todėl reikalingas nuolatinis teisinis tikslinimas arba teismų praktikos vystymas, tam kad naujai atsiradę viešo paskelbimo būdai būtų reglamentuojami³². Siekiant apimti kuo daugiau viešo paskelbimo formų ir jas reglamentuoti, yra priimta nemažai ES direktyvų. Pavyzdžiui, Informacinės visuomenės direktyva numato neapribotą viešo paskelbimo teisę, apimdama ir kūrinio padarymą viešai prieinamu³³. Kitos Direktyvos yra labiau specializuotos, apima mažesnę viešo paskelbimo teisės sritį: Palydovinio transliavimo ir kabelinio perdavimo direktyva nustato išimtinę viešo paskelbimo teisę, kai toks

²⁹ *Ibid.*, p. 134.

³⁰ *Ibid.*, p. 329.

³¹ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.

³² WALTER, M. M.; VON LEWINSKI, S. *European copyright law. A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2013.

³³ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

paskelbimas vykdomas palydovo pagalba³⁴, kai tuo tarpu Duomenų bazių direktyva reguliuoja išimtinę duomenų bazių viešo paskelbimo teisę, demonstravimą arba atlikimą³⁵.

Viešo paskelbimo teisę taip pat gina Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Konvencijos 11*bis* straipsnis numato, kad Literatūros ir meno kūrinių autoriai turi išimtinę teisę leisti transliuoti savo kūrinius eterijoje ar viešai skelbti juos visuomenei bet koku kitu belaidžiu ženklų, garsų ar vaizdo siuntimo būdu, viešai skelbti visuomenei eterijoje jau transliuotus kūrinius laidais ar belaidžiu būdu, kai tai daro kita nepradinė organizacija, viešai skelbti transliuotą eterijoje kūrinių garsiakalbiu ar bet koku kitu ženklų, garsų ar vaizdų siuntimo prietaisu. Konvencija nepateikia baigtinio saugomų kūrinių sąrašo, nekelia jiems jokių reikalavimų, kitaip tariant, iš esmės gina visus autorių teisių saugomus kūrinius³⁶ ir yra labai svarbus autorių teisių apsaugos teisės šaltinis.

Dėl didelio viešo paskelbimo teisę reglamentuojančių teisės aktų Europos Sąjungos lygmeniu kiekio, sunku išskirti universalų viešo paskelbimo apibrėžimą. Visgi, galima daryti išvadą, kad viešas paskelbimas yra suprantamas kaip autorių teisių saugomų kūrinių transliavimas, retransliavimas laidais ar bevieliu būdu, garsiakalbiu ar kitais vaizdiniais ar garsiniais signalais visuomenei per atstumą.

Kadangi viešas paskelbimas ir šios teisės suteikiamos apsaugos ribų kaita yra ypatingai svarbi šio darbo dalis, viešam paskelbimui, iš visų turtinių autoriaus teisių, bus skiriamas didžiausias dėmesys. Dėl šios priežasties bus trumpai apibūdinti viešo paskelbimo būdai.

Viešo paskelbimo būdai. Kaip jau minėta, nėra viešo paskelbimo būdų baigtinio sąrašo, tačiau juos galima sąlyginai skirstyti į tam tikras kategorijas pagal kūrinių perdavimo visuomenei pobūdį. Teisės literatūroje³⁷ išskiriamos tokios viešo paskelbimo kategorijos:

- a) Transliavimas;
- b) retransliavimas;
- c) kūrinių padarymas viešai prieinamu;
- d) kiti viešo paskelbimo būdai.

Transliavimas yra suprantamas kaip pirminis ženklus, garsus ar (ir) vaizdus perteikiančių signalų bet kokiomis priemonėmis ir vien tik transliuotojo sprendimu iš

³⁴ 1993 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyva 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam perdavimui, koordinavimo.

³⁵ 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos.

³⁶ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008.

³⁷ *Ibid.*, p. 440.

transliuotojo vietos atliekamas perdavimas tuo pačiu metu į kitas vietas, kuriose perduodami signalai atitinkamais įrenginiais yra priimami ir vėl transformuojami į ženklus, garsus ar (ir) vaizdus³⁸.

Retransliavimas aiškinamas kaip bet kokiomis techninėmis priemonėmis visuomenei transliuojamų užbaigtų programų ar jų dalių priėmimas ir nepakeistų perdavimas tuo pačiu būdu³⁹.

Kūrinio padarymas viešai prieinamu aiškintinas kaip kūrinio padarymas viešai prieinamo neapibrėžtai visuomenės narių grupei tokiu būdu, kad kūrinį pasiekti visuomenės nariai galėtų individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku. Galėjimas kūrinį pasiekti kūrinį pasirinktu laiku atiboja šį būdą nuo transliavimo ir retransliavimo⁴⁰.

Kiti, į pirmas tris kategorijas nepatenkantys būdai gali būti žinučių su autorių teisių saugoma informacija siuntimas arba *push* paslaugų teikimas⁴¹.

1.4.3. Viešas atlikimas

Viešo atlikimo samprata įtvirtinta ATGTĮ 2 straipsnyje: kūrinio vaidinimas, dainavimas, grojimas, deklamavimas, skaitymas, šokis ar kitas kūrinio viešo atlikimo būdas tiek tiesiogiai (gyvas atlikimas), tiek pasitelkus bet kokias priemones ar įrangą kokioje nors viešoje vietoje, kur tuo pačiu metu dalyvauja arba gali dalyvauti neapibrėžta visuomenės narių grupė.

Viešo atlikimo atveju, kūrinys yra perduodamas nematerialia forma: padainuojama daina arba deklamuojamas eilėraštis.

Pažymėtina, kad viešas atlikimas nėra suderintas naujausiose autorių teisių tarptautinėse sutartyse ar ES teisės aktuose. Berno konvencija yra vienintelė tarptautinė sutartis, kurioje tarptautiniu lygiu įtvirtinta viešo atlikimo teisė⁴². Konvencijoje nustatytos viešo atlikimo teisės dramos, dramos-muzikos ir muzikos kūriniais ir jų vertimams, literatūros ir meno kūriniais ir jų vertimams bei kinematografiniu būdu perdirbtiems literatūros ir meno kūriniais ir patiems kinematografijos kūriniais.

Viešumas viešame atlikime ir viešame paskelbime, dėl šių teisių glaudumo, bus aptartas kartu.

³⁸ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 442.

³⁹ *Ibid.*, p. 453.

⁴⁰ *Ibid.*, p. 463-465.

⁴¹ *Ibid.*, p. 471.

⁴² MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 440.

1.5. Viešumo sąvoka viešo paskelbimo ir atlikimo teisių atveju

Atsižvelgiant į tai, kad viešumo sąvoka aiškinama vienodai⁴³ viešo atlikimo ir viešo paskelbimo atveju, šias teises galima aptarti kartu.

Viešumo aiškinimui šiose teisėse svarbus jau anksčiau minėtas „neapibrėžtos visuomenės dalies“ terminas. Viešo atlikimo atveju, ATGTĮ 2 straipsnio 30 dalyje yra tiesiogiai įtvirtintas neapibrėžtos visuomenės dalies reikalavimas. Šio termino svarba pabrėžiama ir teisės literatūroje⁴⁴, kurioje teigiama, kad autorius turi teisę uždrausti tik viešą kūrinį atlikimą, būtent tokį, kurį gali girdėti ar matyti neapibrėžta visuomenės dalis. Vadinas dainavimas sau pačiam, pvz. duše, negali būti draudžiamas remiantis viešo atlikimo teise.

Kalbant apie viešą paskelbimą, viešumas taip pat yra kertinis šios teisės elementas. Tiek Teisingumo Teismo išaiškinimuose tiek teisės mokslininkų nuomonėse galima rasti taisyklę, viešas paskelbimas neįmanomas, jeigu jis nėra skiriamas visuomenei⁴⁵.

„Neapibrėžtos visuomenės narių grupės“ aiškinimas viešo paskelbimo ar atlikimo atveju yra panašus kaip ir platinimo teisėje, t. y. turi būti nustatomas faktas, kad kūrinys naudojamas viešai, kitaip tariant ne uždarame asmenų rate. Visai kaip ir platinime, nėra svarbus asmenų, „priimančių“ kūrinį kiekis. Taigi, žmonių skaičius gali būti ir lygus nuliui, tačiau jeigu sudaroma galimybė girdėti ar matyti perteikiamą kūrinį ir jeigu yra žmonių, kurie tokia potencialia galimybe gali pasinaudoti, tuomet paskelbimas ar atlikimas bus viešas⁴⁶.

Su tokia pozicija yra suderintinas ir PINO vadove pateikiamas „visuomenės“ išaiškinimas (kuris pateikiamas viešo paskelbimo kontekste)⁴⁷.

Apibendrinant skyrių, galima daryti išvadą, kad visos autorių turtinės teisės yra orientuotos į viešumą. Vienose teisėse, tokiose kaip kūrinio atgaminimas, viešumo elementas pasireiškia silpniau, kitose, pvz. platinime, viešame paskelbime, viešumas yra būtinoji

⁴³ *Ibid.*, p. 430.

⁴⁴ BIRŠTONAS, R., *et al.* Intelektinės nuosavybės teisė. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 136.

⁴⁵ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2006 m. gruodžio 7 d. sprendimas SGAE C-5/306, ECLI:EU:C:2006:764; *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 11.

⁴⁶ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas.* Vilnius: Justitia. 2008, p. 432.

⁴⁷ FICSOR, Mihály. *Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO* [interaktyvus]. World Intellectual Property Organization, 2003 [žiūrėta 2016 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/891/wipo_pub_891.pdf>, p. 306.

galimybės ginti teisę sąlyga. Be to, viešumas turi būti aiškinamas maksimaliai plačiai, siekiant kuo didesnės apsaugos autorių teisėms, todėl viešas kūrinio naudojimas pripažįstamas visais atvejais, išskyrus kai kūrinys naudojamas uždareme asmenų, susijusių glaudžiais abipusiais (šeimos arba asmeniniais) ryšiais, rate.

Kadangi viešumas yra orientuotas į visuomenę, darbe galima pradėti kelti klausimą dėl „naujos visuomenės dalies“ termino ir jo ribų. Toks yra kito šio darbo skyriaus uždavinys.

2. „Naujos visuomenės dalies“ kriterijus

2.1. Bendrosios nuostatos

Pirmajame šio darbo skyriuje buvo nustatyta „viešumo“ sąvokos svarba ir jos atribojimas nuo „privatumo“ (savaiame suprantama, aiškios linijos tarp dviejų terminų nėra). Be to, buvo prieita išvados, kad viešumas yra visais atvejais orientuotas į visuomenę, todėl logiška manyti, kad jeigu kūrinys naudojamas ne visuomenėje, netenkinama viešumo sąlyga.

Tokios išvados yra sunkiai suderinamos su Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pastarųjų metų išaiškinimais viešo paskelbimo ir platinimo bylose, kuriose Teismas pristatė naują, iki tol nenaudotą „naujos visuomenės dalies“ (angl. *new public*) kriterijų, kuriuo iš dalies pakeitė viešo paskelbimo teisės turinį, kaip ji suprantama tarptautinėje ir ES teisėje.

Pastarieji Teisingumo Teismo išaiškinimai palaiko poziciją⁴⁸, kad autorių teisių pažeidimas bus nustatytas ne tik tada, kai užfiksuojamas neleistinas viešas paskelbimas, bet ir tada, kai viešas paskelbimas yra nukreiptas į „naująją visuomenės dalį“. Ši visuomenės dalis aiškinama kaip visuomenė, į kurią autorių teisių turėtojai neatsižvelgė, kuomet suteikė leidimą pradiniam (pirmajam) darbo paskelbimui⁴⁹.

Ši neseniai išvystyta doktrina nėra nukreipta į visuomenę ar uždara asmenų grupę autorių teisių prasme, ja sukuriama unikali *sui generis* teisinė fikcija, kuri iš esmės keičia viešo paskelbimo teisę. Tokie Teisingumo Teismo išaiškinimai kartu apriboja bei išplečia apsaugos sritį tokiais būdais, kurie nebuvo numatyti, kai ši teisė buvo pirmą kartą įtvirtinta tarptautinėje teisėje, Europos autorių teisių ir valstybių narių nacionaliniuose įstatymuose. Viešo paskelbimo teisė dėl naujausių Teisingumo Teismo išaiškinimų tapo bereikalingai komplikuota ir sunkiai suprantama. „Naujosios visuomenės dalies“ idėja tarsi leidžia suprasti, kad neįtikėtina didelė viešo paskelbimo teisės dalis yra netinkama ir netgi žalinga.

Šio skyriaus tikslas yra aptarti „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus atsiradimo aplinkybes, jo turinį, esamus ir galimus padarinius autorių teisėms. Siekiant geresnio supratimo, analizė bus pradėdama temai aktualių teisės aktų aptarimu. Analizė bus atliekama viešo paskelbimo teisės kontekste, kartais paliečiant kitas turtines autorių teises. Atsižvelgiant į tai, kad nacionalinių teismų jurisdikcijos klausimai aiškintini neatsiejamai nuo

⁴⁸ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2014 m. vasario 13 d. sprendimas *Svensson* C-466/12, ECLI:EU:C:2014:76; Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2013 m. kovo 7 d. sprendimas *TVCatchup* C-607/11, ECLI:EU:C:2013:147.

⁴⁹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2014 m. vasario 13 d. sprendimas *Svensson* C-466/12, ECLI:EU:C:2014:76, 24 para.

„naujos visuomenės dalies“ kriterijaus, ši problema bus aptarta jos neišskiriant į atskirą struktūrinę dalį.

2.2. Svarbiausi Europos Sąjungos viešo paskelbimo teisės šaltiniai

Dėl teisės aktų gausos Europos Sąjungos ir tarptautiniu lygmeniu ir dėl darbo krypties, darbe nebus plačiau aptariami visi šaltiniai, kurie reglamentuoja viešą paskelbimą. Nepaisant to, keleto šaltinių nurodymas yra svarbus siekiant suprasti „naujos visuomenės dalies“ termino atsiradimą, reikšmę, esamus ir galimus jo padarinius.

Berno konvencija. Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos svarba jau buvo aptarta darbe, todėl jos reikšmė nebus kartojama. Svarbiausi su šiuo darbu susiję Konvencijos straipsniai yra 11 str., 11 *bis* str., 11 *ter* str., 14 str., bei 14 *bis* straipsnis. Šie straipsniai reglamentuoja viešą paskelbimą ir nustato autoriams išimtinės teisės leisti (arba uždrausti) atlikti viešo paskelbimo veiksmus: dramos, dramos-muzikos ir muzikos kūrinių autoriams suteikiama išimtinė teisė leisti viešai atlikti savo kūrinius, įskaitant visus viešo atlikimo būdus bei priemones bei teisė bet koku būdu paskelbti visuomenei savo kūrinių atlikimus; literatūros ir meno kūrinių autoriams suteikiama išimtinė teisė leisti viešai raiškiai skaityti jų kūrinius, įskaitant skaitymą bet kokiais būdais ir priemonėmis bei teisė bet kaip viešai skelbti tokį jų kūrinių skaitymą visuomenei; taip pat šių kūrinių autoriams suteikiama išimtinė teisė leisti šių kūrinių kinematografinį perdirbimą ir atgaminimą bei tokiu būdu perdirbtų ar atgamintų kūrinių platinimą bei teisė leisti tokiu būdu perdirbtų ar atgamintų kūrinių viešą atlikimą ir demonstravimą bei viešą paskelbimą visuomenei laidais. Taip pat Konvencija nustato, kad nepažeidžiant bet kokio kūrinio, kuris galėtų būti perdirbtas ar atgamintas, autorinės teisės, kinematografijos kūrinys saugomas kaip originalus kūrinys. Kinematografijos kūrinio autorinės teisės savininkas turi tas pačias teises kaip ir originalaus kūrinio autorius, įskaitant 14 straipsnyje numatytas teises.

PINO autorių teisių sutartis. Ši sutartis suteikia apsaugą literatūros ir meno kūrinių, tokių kaip rašytiniai kūriniai ir kompiuterių programos, duomenų bazės, muzikos kūriniai, audiovizualiniai darbai, dailės ir fotografijos kūriniai, autoriams. Sutarties paskirtis yra

reaguoti į technologijų ir rinkos vystymąsi⁵⁰, kadangi Berno Konvencija buvo paskutinį kartą peržiūrėta daugiau nei prieš ketvirtį amžiaus ir ji gali paprasčiausiai „nеспėti“ paskui dabartinių technologijų galimybes ir savo apimtimi neužtikrinti tinkamos autorių teisių apsaugos. Sutarties 8 straipsnis nustato, kad nepažeidžiant Berno konvencijos 11 straipsnio 1 dalies ii) punkto, 11*bis* straipsnio 1 dalies i ir ii punktų, 11 *ter* straipsnio 1 dalies ii punkto, 14 straipsnio 1 dalies ii punkto ir 14 *bis* straipsnio 1 dalies nuostatų (straipsnių, reglamentuojančių viešo paskelbimo teisę), literatūros ir meno kūrinių autoriai turi išimtinę teisę leisti bet koku būdu viešai paskelbti savo kūrinius, paskelbiant juos laidais ar bevielio ryšio priemonėmis, įskaitant tų kūrinių padarymą viešai prieinamų tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku.

Informacinės visuomenės direktyva. Kaip jau minėta darbe, Direktyva nustato neapribotą viešo paskelbimo teisę, apimdama ir kūrinių padarymą viešai prieinamam⁵¹.

Technologijų plėtra padaugino ir pajvairino kūrybos, gamybos ir naudojimo kryptis. Direktyva buvo priimta dėl to, kad priėmimo metu galioję autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymai turėjo būti pakeisti ir papildyti, kad atitinkamai atspindėtų ekonomikos realybes, pavyzdžiui, naujas naudojimo formas. Viena direktyvos paskirčių yra autoriaus teisės viešai paskelbti kūrinių glaudesnis suderinimas⁵². Ši teisė turėtų būti suprantama plačiai, kaip apimanti bet kokį viešą paskelbimą visuomenės nariams, nesantiems toje vietoje, iš kurios skelbiama. Direktyvos 3 straipsnio 1 dalis įtvirtina, kad valstybės narės nustato autoriams išimtinę teisę leisti arba uždrausti bet kokį savo kūrinių viešą skelbimą laidais ar bevielėmis ryšio priemonėmis, įskaitant savo kūrinių padarymą viešai prieinamais tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku.

Visi paminėti teisės aktai akcentuoja „viešumą“ ir „visuomenę“ viešo paskelbimo ir kitose turtinėse teisėse; viešas kūrinių skaitymas, viešas paskelbimas laidais, viešas demonstravimas ir pan. Visuomenė visuose nurodytuose aktuose minima tarsi būtų nedaloma visuma, t. y., kūrinių naudojimas yra arba viešas arba privatus, nėra jokio tarpinio varianto, kai paskelbimas yra kvazi-viešas arba kvazi-privatus. Taigi, galima kelti klausimą: „ar

⁵⁰ WALTER, M. M.; VON LEWINSKI, S. *European copyright law. A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 1508.

⁵¹ *Ibid.*, p. 876.

⁵² WALTER, M. M.; VON LEWINSKI, S. *European copyright law. A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 973.

„naujos visuomenės dalies“ terminas yra suderinamas su tarptautiniais teisės aktais“? Šis klausimas turi būti bent trumpai aptartas.

2.3. „Naujos visuomenės dalies“ termino problemiškas tarptautinės teisės aktų kontekste

2.3.1. Termino problematika dabartinėje tarptautinės teisės sistemoje

Nė viename iš darbe aptartų tarptautinių teisės aktų nėra vartojamas terminas „nauja visuomenės dalis“. Juo labiau „nauja visuomenės dalis“ nėra pabrėžiama viešo paskelbimo teisės kontekste. Pažymėtina, kad šis terminas neaptinkamas ir jokiaje kitoje tarptautinėje sutartyje, konvencijoje ar ES direktyvoje, t. y. šio termino paprasčiausiai nėra, jis atsirado iš Teisingumo Teismo išaiškinimų.

Kalbant apie konkretų viešo paskelbimo būdą - retransliavimą, Berno konvencijos 11 *bis* straipsnio ii punkte atskleidžiama bendra taisyklė, kai antrinis perdavimas (būtent retransliavimas) atliekamas kito transliuotojo, negu pirminio. Berno konvencijos tekste galima rasti idėją, kad reikalingas naujas skelbėjas, kitas negu pirminis, retransliavimo atveju (kita nepradinė organizacija), tačiau Konvencijos tekstas nesako nieko apie visuomenę, kuri priima tokį retransliavimą⁵³, taigi, visuomenė nėra skirstoma į „naują“ ir „nenaują“.

Negana to, „naujos visuomenės dalies“ terminas būtų nepastovus atsižvelgiant į PINO sutarties 8 str., kuris tarsi užpildo tam tikrus Berno konvencijos neišbaigtumus viešo paskelbimo teisės srityje, kuriais panaikinamas skirtumas tarp paskelbimo visuomenei, kai naudojamas pirminis arba antrinis transliavimas⁵⁴.

Jeigu „naujos visuomenės dalies“ kriterijus negali būti randamas tarptautiniuose teisės aktuose, jis taip pat negali būti išskiriamas ir Informacinės visuomenės direktyvos 3 straipsnyje, t.y. akte, kuris įgyvendina PINO sutartis⁵⁵.

Vienos Konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės⁵⁶ (toliau – Vienos konvencija) 32 straipsnyje yra nustatyta: jei norima patvirtinti pagal 31 straipsnį, kuris nustato bendrąsias aiškinimo taisykles, nustatytą reikšmę arba jei reikšmė, aiškinama pagal 31 straipsnį, lieka: a)

⁵³ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 9.

⁵⁴ *Ibid.*, p. 10.

⁵⁵ WALTER, M. M.; VON LEWINSKI, S. *European copyright law. A Commentary.* Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 975.

⁵⁶ Vienos Konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės. Valstybės žinios. 2002, Nr. 13-480.

neaiški ar dviprasmiška; arba b) toks aiškinimas duoda akivaizdžiai beprasmišką ar nepagrįstą rezultatą, gali būti naudojamos papildomos sutarties aiškinimo priemonės, įskaitant rengiant sutartį atliktą darbą ir sutarties sudarymo aplinkybes. Ši nuostata naudojama kaip papildoma teisės aktų interpretavimo priemonė. Remiantis šia Vienos konvencijos norma, faktų, kad ja buvo pasiremta Berno konvencijos „parengiamuosiuose darbuose“ (angl. *“preparatory work”*, pranc. *travaux*), bei tuo, kad ši konvencijos norma yra pagrindinis tarptautinių dokumentų interpretavimo šaltinis, „naujos visuomenės dalies“ terminas dar labiau praranda reikšmę⁵⁷. Naudojantis konvencijoje suteiktais sutarčių aiškinimo instrumentais, nėra galima „išgauti“ „naujos visuomenės dalies“ termino, nes aktų tekstai yra nedviprasmiški, todėl nėra iki galo aišku, kodėl šis terminas apskritai atsirado.

2.3.2. Terminų problemiškas istoriniame kontekste

Atsižvelgiant į retransliavimo prigimtį, kyla klausimas ir dėl to, kad pirminis transliuotojas, kuris teikė transliacijas per kelias laiko juostas, gali būti įpareigotas mokėti du kartus už veiksmą, kuris šiaip turėtų būti pripažintas pirmine transliacija, tačiau vien dėl to, kad tam tikros grupės žmonių gyvena skirtingose laiko juostose, jie turėtų būti laikytini kaip „nauja visuomenės dalis“. XX a. pirmojoje pusėje buvo kilęs pasiūlymas⁵⁸ priimti tam tikrus aktus, kurie reikalautų naujo patvirtinimo dėl transliavimo, jeigu šis taikytųsi į „naują auditoriją“ (angl. *„new audience“*). Visgi šio koncepto buvo atsisakyta, nes jis, kaip manyta būtų atnešęs daugiau žalos negu naudos dėl dar didesnio komplikotumo.

Auditorijos išskyrimas geografiniu pagrindu, pagal laiko zonas, iš pradžių atrodė gera idėja, tačiau iškilo jos praktinio pritaikymo problemų. Viena iš tokių problemų: ką daryti su didelėmis valstybėmis, kurios išsitiesusios per kelias laiko juostas⁵⁹? Jeigu būtų priimtas „naujos auditorijos“ elementas, iškiltų grėsmė nepagrįstam apmokestinimui tos pačios valstybės viduje, kur yra objektyvi būtinybė transliacijas atlikti skirtingu metu dėl laikų skirtumo (pvz. Australijos rytinė ir vakarinė pakrantės).

Remiantis ankstesnėje pastraipoje nurodytomis idėjomis, galima pastebėti, kad buvo svarstymų apibrėžti „naują visuomenės dalį“ jau praeito amžiaus viduryje, aišku ne tokiu

⁵⁷ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 10.

⁵⁸ *Ibid.*, p. 10.

⁵⁹ RICKETSON, S.; GINSBURG, J. S. *International Copyright and Neighbouring Rights. The Berne Convention and Beyond. Volume I.* Oxford: Oxford University press, 2006, p. 725-726.

pačiu pavidalu, koku tai padarė Teisingumo Teismas, tačiau akivaizdu, kad mintis visuomenę skaidyti į tam tikras reikšmines dalis, buvo plėtojama. Aplinkybė, kad tokio reguliavimo buvo atsisakyta dėl jo netinkamumo, tik dar labiau sustiprina įsitikinimą, kad „naujos visuomenės dalies“ kriterijus neturi pakankamo teisinio pagrindo.

Iš esmės, galima aptikti nuomonę, kad Teisingumo Teismas „išrado“ „naujos visuomenės dalies“ elementą klaidingai remdamasis ir ne iki galo tiksliai suprasdamas⁶⁰ 1978 m. PINO Berno konvencijos vadovą dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (angl. *Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works*). Šis klausimas darbe bus aptartas vėliau.

Taigi, apibendrinant atliktus pastebėjimus, galima daryti išvadą, kad „naujos visuomenės dalies“ terminas ne tik kad nėra įtvirtintas jokiam tarptautinės teisės akte, bet ir nėra niekaip objektyviai pateisinamas nei dabartiniame, nei istoriniame kontekste. Terminas negali būti suprantamas kaip teisinio aiškinimo produktas, nes Vienos konvencijos suteikiami interpretavimo instrumentai negalėjo nuvesti prie tokio rezultato. Tokios aplinkybės leidžia manyti, kad „naujos visuomenės dalies“ kriterijus atsirado nepagrįstai. Atsižvelgiant į tai, reikia aptarti konkrečius Teisingumo Teismo išaiškinimus, pasižiūrėti, kaip buvo aiškinamos autorių teisės iki „naujos visuomenės dalies“ termino atsiradimo ir kokie pokyčiai įvyko po jo pristatymo.

⁶⁰ *Ibid.*, p. 10-11.

2.4. „Nauja visuomenės dalis“ Teisingumo Teismo sprendimuose

„Naujos visuomenės dalies“ kriterijus pirmą kartą Teisingumo Teismo praktikoje buvo paminėtas ir pritaikytas 2006 m. *SGAE* byloje⁶¹. Kadangi ši byla yra tarsi lūžio taškas Teisingumo Teismo praktikoje turtinių teisių klausimais, ypatingai visuomenės ir viešumo srityse, ji bus aptarta po to, kai bus atlikta teismo sprendimų, priimtų iki *SGAE* bylos, analizė, siekiant nepažeisti darbo vientisumo ir norint išgauti geresnį chronologinį suvokimą apie tai, kaip vystėsi Teisingumo Teismo pozicija.

2.4.1. Teisingumo Teismo sprendimai iki *SGAE* bylos

Egeda/Hoasa byla. Šioje byloje⁶² buvo nagrinėjama sąvoka „viešas perdavimas per palydovą“, esanti Tarybos direktyvoje⁶³ „dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam perdavimui, koordinavimo“ (toliau – Palydovinio transliavimo direktyva). Byloje buvo nagrinėjama sąvoka „viešas perdavimas per palydovą“, įtvirtinta Palydovinio transliavimo direktyvos 1 straipsnio 2 dalies a) p., kurioje ji apibūdinama kaip programos signalų, skirtų viešam priėmimui, įvedimas, atsakingai transliavimo organizacijai kontroliuojant, į ištinę komunikacijos grandinę, vedančią į palydovą ir žemyn link žemės. Taip pat analizuota sąvoka „kabelinė retransliacija“, apibūdinta kaip viešam priėmimui skirtų televizijos ar radijo programų pradinio perdavimo iš kitos valstybės narės vieliniu ar bevieliniu ryšiu, įskaitant ir palydovinį ryšį, vienalaikis, nepakeistas ir nesutrumpintas retransliavimas viešam priėmimui kabeline ar mikrobangų sistema (1 straipsnio 3 dalis).

Teismas siekė atsakyti į klausimą, ar aukščiau minėtos Direktyvos sąvokos turėtų būti aiškinamos kaip reiškiančios, kad jeigu viešbutis prima palydovo signalus arba antžeminės televizijos signalus ir juos paskirsto kabeliniu būdu po skirtingus viešbučio kambarius, tai ar toks veikimas būtų laikomas viešu paskelbimu arba viešu priėmimu (angl. *public reception*)?

Teismas konstatavo, kad vienas iš Direktyvos tikslų yra panaikinti teisinį netikrumą Bendrijos lygmeniu apibrėžiant viešo perdavimo per palydovą sąvoką dėl įsigytinų teisių

⁶¹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2006 m. gruodžio 7 d. sprendimas *SGAE* C-306/05, ECLI:EU:C:2006:764.

⁶² Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2000 m. vasario 3 d. sprendimas *Egeda/Hoasa* C-293/98, ECLI:EU:C:2000:66.

⁶³ 1993 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam perdavimui, koordinavimo.

trukdančių palydoviniam transliavimui per valstybių sienas, kadangi toks apibrėžimas turi nurodyti, kur vykdomas perdavimas. Kaip kad išaiškino Teisingumo Teismas remdamasis Direktyvos 2 ir 3 straipsniais, valstybės narės suteikia autoriui išimtinę teisę leisti viešai per palydovą perduoti autorių teisės kūrinis, kuriems taikomos šio skyriaus nuostatos ir valstybės narės užtikrina, kad nurodytas leidimas būtų galimas įsigyti tik sudarius sutartį.

Taigi, Teismas priėjo išvados, kad klausimas, ar atitinkamos Direktyvos sąvokos turėtų būti aiškinamos kaip reiškiančios, kad jeigu viešbutis priima palydovo signalus arba antžeminės televizijos signalus ir juos paskirsto kabeliniu būdu po skirtingus viešbučio kambarius, tai ar toks veikimas būtų laikomas viešu paskelbimu arba visuomenės priėmimu, nėra reglamentuotas Direktyvoje ir kad šis klausimas paliekamas nacionaliniams teismams, kitaip tariant, Teismas pripažino, kad tam tikrais klausimais jis neturi jurisdikcijos ir ji turėtų būti priskirta nacionalinei valstybių narių teisei. Toks išaiškinimas yra labai pažodiškas nuoseklus, juo aiškiai pasakoma, kas yra Direktyvos reguliavimo dalykas, o kas paliekama nacionalinei valstybių narių teisei. Be to, galima įžvelgti Teisingumo Teismo tam tikrą atsargumą: užduoti klausimai neprašė atsakyti į tai, ar signalų paskirstymas po viešbučio kambarius yra „viešas“, klausimas buvo ar tai yra „viešas paskelbimas“ kaip turtinė autorių teisė. Jeigu Teismo išaiškinimas būtų kitoks, t. y. jei tokia palydovinė transliacija būtų pripažinta viešu paskelbimu, kartu būtų iškreiptas ir viešumo suvokimas.

Lagardère byla. Dar vienas svarbus sprendimas buvo priimtas 2005 m. *Lagardère*⁶⁴ byloje. Šioje byloje iš esmės buvo nagrinėjamas teisingo atlyginimo už viešą televizijos laidų paskelbimą, kai toks paskelbimas skirtas vienai valstybei, tačiau yra pasiekiamas ir dalyje kitos valstybės (skirtingos auditorijos), šiuo atveju turimos galvoje, atitinkamai, Prancūzija ir Vokietija, klausimas. Visgi, Teismas nemažai pasisakė dėl pačios visuomenės, kuri priima transliacijas. Praktiškai galima išskirti dvi atskiras visuomenės dalis, apie kurias kalba Teismas: Prancūzijos, valstybės, kuriai skirtos transliacijos, televizijos auditorija ir Vokietijos, valstybės, kurios dalyje yra pasiekiamos transliacijos, tačiau kuriai transliacija nėra tiesiogiai skirta, teritorija. Teismas nustatė, kad iš bylos medžiagos matyti, kad fonogramų transliavimas yra „veiksmingas komercinis panaudojimas“ tik Prancūzijos teritorijoje, nes reklamos laikas programose yra parduodamas tik Prancūzijos įmonėms. Taip pat beveik visa auditorijos dalis yra Prancūzijoje, nes, pirma, nagrinėjamą transliavimą gali

⁶⁴ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2005 m. liepos 14 d. sprendimas *Lagardère* C-192/04, ECLI:EU:C:2005:475.

priimti visuomenė tik tam tikroje Vokietijos teritorijos dalyje ir, antra, laidos vyksta prancūzų kalba. Vis dėlto, kadangi egzistuoja faktinė ir galima laidų, transliuojamų valstybėje narėje, kurioje yra šis antžeminis retransliavimo siųstuvai, auditorija, šioje valstybėje saugojamų fonogramų panaudojimas turi nors ir nedidelę, tačiau tam tikrą ekonominę vertę.

Taigi, Teisingumo Teismas atskyrė dvi skirtingas auditorijas – Prancūzijos ir Vokietijos – tačiau jų nevertino kaip „naujų visuomenės dalių“ viena kitos atžvilgiu, Teismas gynė viešo paskelbimo teisę per ekonominio elemento buvimą, t.y. per tai, ar veikla turi komercinę vertę ar ne, todėl Teisingumo Teismas nepadarė teisinės klaidos ir išvengė visuomenės skirstymo į dalis.

Teismas taip pat tinkamai pritaikė „privatumo“ supratimą, kai keitimasis signalais vyksta uždariais kanalais. Teismas nustatė, kad iš nagrinėjamo palydovo ateinantys signalai yra užkoduoti ir gali būti gaunami išimtinai profesionalams skirtu įrenginiu. Šių signalų negali pagauti įrenginiai, skirti plačiajai visuomenei. Atsižvelgiant į tai, buvo konstatuota, kad toks keitimasis signalais netenkina viešumo elemento: toks transliavimas neatitinka Direktyvos 1 straipsnio 2 dalies a punkte išdėstyto kriterijaus, t. y. reikalavimo, kad programos signalai turi būti skirti viešam priėmimui, tik dar kartą buvo patvirtinta taisyklė, kad „tai, kas ne vieša, yra privatu“.

Be to, Teismas nustatė, jog nėra jokios pateisinamos objektyvios priežasties, kad Bendrijos teismas apibrėžtų konkrečias bendro teisingo atlyginimo nustatymo taisykles, dėl kurių Teisingumo Teismas veiktų vietoje valstybių narių, kurioms Direktyva „dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje“⁶⁵ nenustato jokio ypatingo kriterijaus. Taigi tik valstybėms narėms savo teritorijoje tenka nustatyti tinkamus kriterijus, siekiant užtikrinti Bendrijos teisingo atlyginimo sąvokos laikymąsi.

Nurodyta Direktyva yra dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje, todėl pagal analogiją, Teisingumo Teismo išaiškinimą galima pritaikyti ir kitoms Direktyvoms, susijusioms su autorių teisėms, o būtent mintį, kad tik valstybėms narėms savo teritorijoje tenka nustatyti tinkamus kriterijus, siekiant užtikrinti Bendrijos taisyklių laikymąsi, apimant ir tokius dalykus, kaip „viešumo“ konstatavimą.

⁶⁵ 1992 m. lapkričio 19 d. Europos Tarybos direktyva 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje.

Taigi, apžvelgus Teisingumo Teismo sprendimus iki *SGAE* byloje priimto sprendimo, įžiūrimas savotiškas teismo konservatyvumas ir vengimas kurti naujas taisykles, kurios po to gali tapti sunkiai suvaldomos. Net ir tais atvejais, kai visuomenės yra kokybiškai skirtingos (*Lagardère* byla), Teisingumo Teismas vengė autorių teises aiškinti per visuomenių atskyrimą ir taikė kitus, Direktyvose įtvirtintus kriterijus ir pripažino kad tokie klausimai kaip „viešumas“ ar „teisingas atlyginimas“ priskirtini nacionalinei valstybių narių teisei.

2.5. SGAE byla

Kaip jau minėta, Tarptautinio Teismo sprendimas *SGAE* byloje⁶⁶ iš esmės pakeitė viešo paskelbimo supratimą ir įvedė „naujos visuomenės dalies“ kriterijų, kuris nusitęsė per kitus Teisingumo Teismo išaiškinimus ir vėliau dar labiau pakito.

Ieškovė *SGAE* buvo Ispanijos intelektinės nuosavybės teisių valdymo organizacija. *SGAE* manė, kad televizorių naudojimas ir foninės muzikos transliavimas *Rafael* bendrovei priklausančiuose viešbučiuose 2002 m. birželio mėn. – 2003 m. kovo mėn. laikotarpiu buvo jos valdomam repertuarui priklausančių kūrinių viešas paskelbimas. Vienas iš teismui užduotų prejudicinių klausimų buvo ar televizorių, į kuriuos kabeliu siunčiamas satelito ar antžeminių sistemų televizijos signalas, įrengimas viešbučių kambariuose yra viešas paskelbimas, patenkantis į sritį, kurioje turi būti suderinti autorių teisių apsaugą reglamentuojantys nacionalinės teisės aktai pagal Informacinės visuomenės direktyvos 3 straipsnį?

Kaip matyti, byloje buvo nagrinėjamas panašus klausimas kaip ir *Egeda/Hoasa* byloje – buvo siekiama atsakyti į klausimą, kaip turėtų būti traktuojamas signalų paskirstymas priimant transliaciją ir signalus retransliuojant viešbučio kambariuose. Nepaisant panašių faktinių aplinkybių, Teisingumo Teismo priimti išaiškinimai tokiose, iš pažiūros analogiškose bylose, buvo labai skirtingi.

SGAE bylos sprendime „naujos visuomenės dalies“ sąvoka pirmiausiai aptinkama 40 sprendimo punkte. Teismas konstatavo, kad reikia pabrėžti, kad paskelbimas tokiomis aplinkybėmis, kokios yra pagrindinėje byloje, remiantis Berno konvencijos 11 *bis* straipsnio pirmosios pastraipos ii punktu, aiškinamas kaip paskelbimas, kai tai daro kita nepradinė transliavimo organizacija. Be to, toks transliavimas skiriamas kitai visuomenei nei ta, kuriai skirtas pradinis kūrinio transliavimas, tai yra naujai visuomenei.

Kitame punkte Teisingumo Teismas paaiškino „naujos visuomenės dalies“ apibrėžimą, remdamasis anksčiau minėtu 1978 m. PINO vadovu⁶⁷: autorius, leisdamas transliuoti savo kūrinį, turi omenyje tik tiesioginius vartotojus, tai yra turinčius priėmimo aparatus, kurie individualiai arba privačiai ar šeimoje priima programas. Pagal šį vadovą, kadangi šis priėmimas skirtais platesnei auditorijai ir kartais dėl pelno naujai priimančios visuomenės

⁶⁶ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2006 m. gruodžio 7 d. sprendimas *SGAE* C-306/05, ECLI:EU:C:2006:764.

⁶⁷ World Intellectual Property Organisation. *Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works*. Geneva. 1978, p. 69.

daliai leidžiama klausytis kūrinio ar jį žiūrėti, o programos paskelbimas per garsiakalbius ar analogiškas priemones nebėra paprastas pačios programos priėmimas, bet nepriklausomas veiksmas, kuriuo transliuojamas kūrinys yra paskelbiamas naujai visuomenei.

Egzistuoja nuomonė⁶⁸, jog vien aplinkybė, kad antrinis viešas paskelbimas yra atliktas kitos transliuojančiosios organizacijos, nereiškia, kad visuomenės dalis, kuriai transliavimas buvo skirtas, bus kita, negu kad visuomenė, kuriai buvo skirta pirminė transliacija. Remiantis šia nuomone *SGAE* sprendimo kontekste, šis prieštaringas Teisingumo Teismo argumentas neapsunkina autorių teisių apsaugos. Teismas „naujos visuomenės dalies“ konceptą aiškina kaip visuomenės dalį, kuriai kūrinys buvo perteiktas (transliuojamas) nauju viešuoju paskelbimu. Kitaip tariant, pagrindinis dėmesys tebėra skiriamas paskelbimui (pirminis ar antrinis), o ne visuomenei, ar jos daliai. Toks aiškinimas iš esmės yra suderinamas su Berno Konvencija, jis atitinka Konvencijos tikslus, neiškreipia jos reikšmės: šiuo sprendimu išplečiamas - bet niekaip neribojamas – viešo paskelbimo supratimas. Jis papildomas televizijos signalų paskirstymu viešbučio svečiams jų kambariuose. Su tokia teigiama sprendimo reikšme sutinkama ir Lietuvos teisės doktrinoje⁶⁹.

Visgi, negalima nepastebėti, kad Teisingumo Teismas *SGAE* byloje visiškai kitaip vertino savo galimybes konstatuoti viešo paskelbimo egzistavimą negu *Egeda/Hoasa* byloje. Jeigu pastarojoje Teismas nustatė, kad klausimas dėl signalų paskirstymo nėra reguliuojamas Direktyvos, *SGAE* sprendime buvo ne tik konstatuotas viešo paskelbimo buvimas, bet ir atskirtos visuomenės pagal naują „naujos visuomenės dalies“ kriterijų. Toks Teisingumo Teismo išaiškinimas kertasi su doktrinos nuomone, kad „viešumas“ paliekamas nacionalinei teismų jurisdikcijai ir negali būti nepastebėtas.

Po sprendimo *SGAE* byloje, buvo priimta daugiau sprendimų remiantis „naujos visuomenės dalies“ kriterijumi. Šiuose sprendimuose Teismas nuėjo dar toliau ir skirtingai negu *SGAE* byloje, kuri iš esmės išplėtė viešo paskelbimo ribas, pradėjo siaurinti autorių teisių apimtį visos Europos Sąjungos mastu.

⁶⁸ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 11.

⁶⁹ BIRŠTONAS, R., *et al.* Intelektinės nuosavybės teisė. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 139.

2.6. Teisingumo Teismo sprendimai po *SGAE* bylos išaiškinimų

2.6.1. *Del Corso* byla

Šioje byloje⁷⁰ Teisingumo Teismas tarsi „atitrūko“ nuo prieš tai buvusio *SGAE* byloje išaiškinimo. Jeigu *SGAE* byloje „naujos visuomenės dalies“ konceptas buvo naudojamas paremti viešo paskelbimo suvokimą, kaip paskelbimą visuomenei, tai *Del Corso* Teisingumo Teismas nustatė visiškai priešingą dalyką: nesant „naujos visuomenės dalies“, viešas paskelbimas nėra visuomenei⁷¹.

Vienas iš klausimų, kuriuos nagrinėjo Teisingumo Teismas, buvo „ar nemokamas fonogramų transliavimas privačiuose odontologijos kabinetuose, kuriuose vykdoma laisvųjų profesijų veikla, pacientams, kurie jų klausosi ne savo pasirinkimu, yra „viešas paskelbimas“, ar „padarymas viešai prieinamų“, kaip tai suprantama pagal Informacinės visuomenės direktyvą?“

Teismas konstatavo, kad pacientui renkantis odontologą, jo kabinete leidžiama muzika nėra svarbi, toks viešas paskelbimas nėra komercinė veikla, nes odontologo kabinetas yra privatus, taigi jo negalima priskirti viešai ar viešai prieinamai vietai, atsižvelgiant į tai, kad pacientai yra ne neapibrėžta visuomenės grupė, o pavieniai asmenys, kurie į kabinetą paprastai gali patekti iš anksto užsirašę ar bet kuriuo atveju odontologui sutikus. Taigi, Teismas pasakė, kad viešo paskelbimo vienas iš kriterijų yra atlygintinumas: jeigu tokiu paskelbimu nesiekama atlygio, tai nėra komercinė veikla ir tai nėra viešas paskelbimas.

Svarbu paminėti, kad pats Teisingumo Teismas yra ne kartą pabrėžęs, kad *Del Corso* byla yra gretutinių teisių byla ir bylos rezultatai nebūtinai gali būti pritaikomi pagal analogiją autorių teisių byloje. Dėl šios priežasties tarsi nėra pažeidžiamos Berno Konvencijos normos⁷². Nepaisant to, verta paminėti, kad byloje vartojami ir nagrinėjami terminai „viešas paskelbimas“ ir „visuomenė“, sukeliama nemaža sumaištis šių terminų aiškinime, nes reikia atsižvelgti, kokiame kontekste – gretutinių, autorių ar išimtinių teisių – šie terminai yra nagrinėjami. *Del Corso* byloje nėra jokio aiškaus atskyrimo, laikytina, kad bylos išaiškinimas nėra pakankamai pagrįstas⁷³.

⁷⁰ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. kovo 15 d. sprendimas *Del Corso* C-135/10, ECLI:EU:C:2012:140.

⁷¹ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 11.

⁷² *Ibid.*, p. 12.

⁷³ *Ibid.*, p. 12.

Teisingumo Teismo išaiškinimų nepakankamumas pasireiškia sprendimo 86 punkte, kuriame kalbama apie „pakankamai didelio žmonių skaičiaus“ kriterijų. Teismo nuomone, šis kriterijus turi parodyti, kad visuomenės sąvokai būdinga tam tikra *de minimis* riba, o tai leidžia neįtraukti į šią sąvoką labai mažo, beveik nereikšmingo atitinkamų žmonių skaičiaus (žmonių, besilankančių odontologo kabinete). Pozicijai sustiprinti buvo pasiremta Teismo išaiškinimais *SGAE*, *Lagardère*, ir *Mediakabel*⁷⁴ bylose. Visgi, nurodytose bylose „pakankamai didelis žmonių skaičius“ nėra nurodomas kaip koks nors kriterijus, kuris turėtų lemti viešo paskelbimo buvimą arba nebuvimą. Toks išaiškinimas *Del Corso* byloje nesutampa ne tik su iki tol buvusiais išaiškinimais, bet ir su teisės doktrina, o būtent, su „neapibrėžtos visuomenės narių grupės“ supratimu. Sunku patikėti, kad odontologas ir visi jo pacientai būtų susiję glaudžiais asmeniniais arba šeimos ryšiais. Negana to, viešo paskelbimo teisėje nėra svarbus asmenų, kuriems pasiekiamas viešu padaromas kūrinys, skaičius, užtenka jau vien potencialios galimybės kūrinių priimti⁷⁵, todėl teiginys, kad visuomenei taikytina *de minimis* taisyklė, yra nelogiškas ir niekaip nepaaiškinamas.

Lagardère byloje buvo konstatuota, kad ES direktyvos apskritai nereguliuoja šio klausimo (kas patenka į viešą paskelbimą, o kas ne), *SGAE* byloje signalų paskirstymas po viešbučio kambarius buvo pripažintas viešu paskelbimu – abiem atvejais „viešumo“ sąvoka liko nepažeista. Visgi, išaiškinimu *Del Corso* byloje, Teisingumo Teismas neabejotinai susiaurino viešo paskelbimo teisės ribas. Sunku pasakyti, ar tiesioginis efektas autorių teisėms yra didelis, nes, kaip jau minėta, tai buvo gretutinių teisių byla, tačiau sunku nesutikti su tuo, kad Teismo išaiškinimai šioje byloje yra ydingi.

2.6.2. *Svensson* byla („nauja visuomenės dalis“ internete)

Sprendimas *Svensson* byloje⁷⁶ laikomas sprendimu, kuris įneša ypatingus pokyčius Teisingumo Teismo išaiškinimuose⁷⁷. Dėl šios priežasties, bylai bus skirtas išskirtinis dėmesys.

⁷⁴ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2005 m. birželio 2 d. sprendimas *Mediakabel* C-89/04, ECLI:EU:C:2005:348.

⁷⁵ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 432.

⁷⁶ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2014 m. vasario 13 d. sprendimas *Svensson* C-466/12, ECLI:EU:C:2014:76.

⁷⁷ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public*. 2014, p. 1.

Svensson byloje, skirtingai nei *Del Corso*, buvo nagrinėjamas jau ne gretutinių teisių, o autorių teisių klausimas. Ieškovai žurnalistai, parengė spaudos straipsnius ir juos paskelbė pirma laikraštyje *Göteborgs-Posten*, paskui *Göteborgs-Posten* interneto svetainėje. *Retriever Sverige* administravo interneto svetainę, kurioje jos klientams pagal poreikius pateikiami galimų spragtelėti internetinių nuorodų į kitose interneto svetainėse paskelbtus straipsnius sąrašai. Šalys sutarė, kad su šiais straipsniais buvo galima laisvai susipažinti laikraščio *Göteborgs-Posten* svetainėje. Anot ieškovų, spragtelėjęs vieną iš šių nuorodų klientas aiškiai nesupranta, kad yra perkeliamas į kitą svetainę, kurioje gali susipažinti su dominančiu kūrinium. *Retriever Sverige* savo ruožtu teigia, jog klientui aišku, kad spragtelėjęs vieną iš šių nuorodų jis patenka į kitą svetainę, kitaip tariant, kilo klausimas dėl viešo kūrinių paskelbimo.

Autorių teisių saugomų kūrinių viešas paskelbimas per galimas spragtelėti nuorodas (angl. *clickable links*), Teisingumo Teismo nuomone, nesudarė kokios nors „naujos visuomenės dalies“⁷⁸. Teismas konstatavo, kad nagrinėjamu atveju konstatuotina, kad tam tikrų kūrinių paskelbimu pateikiant galimą spragtelėti nuorodą, kaip antai nagrinėjamoju pagrindinėje byloje, šie kūriniai nėra perduodami naujai visuomenės daliai.

Pasak Teismo, visuomenės dalį, kuriai buvo skirtas pradinis paskelbimas, sudarė visi potencialūs tam tikros interneto svetainės lankytojai, nes, turint mintyje tai, kad šioje svetainėje nebuvo taikomi jokie apribojimai susipažinti su kūriniais, visi interneto vartotojai galėjo laisvai su jais susipažinti. Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad tuo atveju, kai visi kitos interneto svetainės vartotojai, kuriems atitinkami kūriniai buvo paskelbti pateikiant nuorodą, kurią galima spragtelėti, gali tiesiogiai susipažinti su šiais kūriniais svetainėje, kurioje jie iš pradžių buvo paskelbti, nedalyvaujant šios kitos svetainės administratoriui, svetainės, kurią administruoja minėtas administratorius, vartotojai turi būti laikomi potencialiais pradinio paskelbimo adresatais, taigi – priklausančiais visuomenės daliai, į kurią atsižvelgė autorių teisių turėtojai, kai leido pradinį paskelbimą. Todėl, nesant „naujos visuomenės dalies“, autorių teisių turėtojų leidimo nereikia norint viešai paskelbti, kaip kad buvo nagrinėta byloje.

Šioje byloje Teismas jau visiškai atitrūko nuo buvusio išaiškinimo *SGAE* byloje, kurioje pagrindinis dėmesys buvo skiriamas paskelbimui (pirminis ar antrinis), o ne

⁷⁸ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 12.

visuomenei, ar jos daliai. *Svensson* byloje jau susikoncentruojama į visuomenę ir jos dalis, o ne viešo paskelbimo kriterijus.

Teismas iš esmės pakeičia poziciją ir pagrindiniu kriterijumi laiko tai, ar viešu paskelbimu pasiekama visuomenės dalis, nenumatyta autorių teisių turėtojų. Matoma, kad Teisingumo Teismas nutolsta nuo Berno Konvencijos ir Informacinės visuomenės direktyvos tekstų esmės, nes, kaip minėta, „naujos visuomenės dalies“ kriterijus juose yra visiškai neapertas. Galima manyti, kad Teismas imasi tokio aiškinimo, siekdamas padidinti autorių teisių apsaugą, t.y. sukurdamas papildomus ribojimus (nors ir nepalaikomus tarptautinių sutarčių ir Konvencijų). Teismas tarsi nori pasakyti, kad kaskart, kai padidėja kūrinų prieinamumas – transliuojama į kitus regionus, arba interneto puslapis „atrakinamas“ kitoje valstybėje – reikalingas atskiras autorių teisių turėtojų leidimas. Visgi, tokiais išaiškinimais, kurie yra nepastovūs ir prieštaringi, Teismas ne tik kad nepagerina autorių teisių apsaugos, bet sukuria dar painesnę sistemą, negu buvusią iki tol. Teismo išaiškinimai sukuria kuriozišką situaciją – autorių teisės ginamos pagal atitinkamas tarptautines sutartis ir konvencijas, bet Teismo precedentai yra jiems (teisės aktams) prieštaraujantys. Labai realu, kad autorių teisės gali būti neapgintos vien dėl to, kad Teismo išaiškinimai yra per daug nutolę nuo tarptautinių susitarimų dvasios.

Apibendrinant, darytina išvada, kad *Svensson* byloje „naujos visuomenės dalies“ kriterijus buvo pakeistas. Iš pradžių jis buvo suvokiamas kaip pateisinamumo viešo paskelbimo teisės naudojimui matas, šioje byloje terminas tapo viešo paskelbimo teisės ribojimu. Toks išaiškinimas, koks pateiktas *Svensson* byloje, sukelia prielaidas nepateisinamam ir jokio teisinio pagrindo neturinčiam viešo paskelbimo teisės išsėmimui. Šioje byloje darytina išvada, kad kai autorių teisių saugomi darbai tampa prieinami visiems galimiems interneto puslapio lankytojams, autorius arba teisių turėtojas daugiau negali naudotis viešo paskelbimo teise kaip savo teisių gynimo būdu, nes ši teisė išsemiama. Tuo tarpu toks darbų paskelbimas ir toliau teikia finansinę naudą nuorodų sukūrėjams ir nukreipėjams (angl. *linkers*).

2.6.2.1. Viešo paskelbimo teisės išsėmimas

Teisės išsėmimas yra itin aktuali tema intelektinės nuosavybės teisių kontekste. Teisės išsėmimo principas yra pati intelektinės nuosavybės teisės esmė. Tai konkretus kompromiso tarp autorių teisių turėtojų ir visuomenės atspindys. Autorių teisių kontekste, teisės išsėmimo principas dažniausiai taikomas platinimo teisėje, tai reiškia, kad kai autorių teisių saugomo kūrinio kopija arba su kūrinium susiję elementai yra parduodami arba kitaip paleidžiami į rinką autorių teisių turėtojo arba jo sutikimu, teisių turėtojas negali pasinaudoti savo turima išimtinė teise, kad kontroliuotų tolimesnį kūrinio platinimą⁷⁹. Taigi, antrinė ar dar tolimesnė kūrinio platinimo kontrolė nėra galima. Pvz. autorius arba teisių turėtojas gali kontroliuoti kompaktinių plokštelių pardavimą didmenininkui, tačiau negali valdyti didmenininko įsigytų kūrinio kopijų tolimesnio platinimo žemesnės grandies didmenininkams arba mažmenininkams.

Po interneto susikūrimo ir iškilimo, informacinių technologijų plataus vartojimo pradėjimo, teisės moksle kilo natūralus klausimas, kaip taikytinas teisės išsėmimo konceptas internetinėje, skaitmeninėje erdvėje. Nors Informacinės visuomenės direktyva uždraudžia tokį išnaudojimą, klausimas vis dar yra plačiai diskutuotinas. 2012 m. Teisingumo Teismas priėmė gan skandalingą sprendimą *UsedSoft* byloje⁸⁰, kur pritaikė išsėmimo principą. Teismas rėmėsi 2009 m. direktyvos dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos⁸¹ (toliau – Kompiuterių programų direktyva) 4 straipsnio 2 dalimi, kuri nustato, kad pirmą kartą autoriaus teisių turėtoju arba su jo leidimu pardavus programos kopiją Bendrijoje, išnaudojama tos kopijos platinimo Bendrijoje teisė, išskyrus teisę kontroliuoti tolesnę programos ar jos kopijos nuomą. Teismas konstatavo, kad pažymėtina, kad kompiuterio programos kopijos parsisiuntimas ir licencinės sutarties dėl šios kopijos naudojimo sudarymas sudaro nedalomą visumą. Iš tiesų kompiuterio programos kopijos parsisiuntimas yra beprasmis, jeigu jos turėtojas negali ja naudotis. Kalbant apie tai, ar tokiu, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju atitinkami komerciniai veiksmai reiškia nuosavybės teisės į kompiuterio programos kopiją perdavimą, konstatuotina, kad iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, jog *Oracle* klientas, kuris parsisiunčia atitinkamos kompiuterio

⁷⁹ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008, p. 409.

⁸⁰ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. liepos 3 d. sprendimas *UsedSoft* C-128/11, ECLI:EU:C:2012:407.

⁸¹ 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/24/EB dėl kompiuterių programos teisinės apsaugos.

programos kopiją ir sudaro su šia bendrove šios kopijos naudojimo licencijos sutartį, sumokėjęs atitinkamą kainą gauna teisę neterminuotai naudotis šia kopija. Taigi *Oracle* atliekamu savo kompiuterio programos kopijos suteikimu ir su ja susijusios naudojimo licencijos sutarties sudarymu siekiama padaryti, kad jos klientai galėtų neterminuotai naudotis šia kopija po to, kai sumoka tam tikrą kainą, kurios paskirtis – sudaryti autoriaus teisių turėtoji galimybę gauti atlyginimą, atitinkantį jam priklausančio kūrinio kopijos ekonominę vertę. Todėl manytina, kad tokiu atveju, autoriaus teisių turėtojo atliekamas kompiuterio programos kopijos perdavimas klientui, kartu šioms šalims tarpusavyje sudarant naudojimo licencijos sutartį, yra „pirmasis kompiuterio programos kopijos pardavimas“, kaip tai suprantama pagal Kompiuterių programų direktyvos 4 straipsnio 2 dalį. Atsižvelgiant į šį nedalomą ryšį tarp autoriaus teisių turėtojo interneto svetainėje esančios kopijos, vėliau pataisytos ir atnaujintos, ir šios kopijos naudojimo licencijos, naudojimo licencijos perpardavimas apima „tos kopijos“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 4 straipsnio 2 dalį, perpardavimą, dėl to jam taikomas pastarojoje nuostatoje numatytas platinimo teisės išnaudojimas.

Šis sprendimas sukėlė aršias diskusijas, tačiau kol kas jos palieka daugiau atvirų klausimų, negu kad suteikia atsakymų. Nemažai autorių laikosi pozicijos, kad Teisingumo Teismas per prievartą plečia teisės išsėmimo ribas remdamasis Kompiuterių programų direktyva, neatsižvelgdamas į Informacinės visuomenės direktyvos 4 straipsnio 2 dalies ribas, t. y., Teismas išsėmimo principą išplečia į internetinę erdvę, nors ten jis neturėtų galioti. Be to, išsėmimo taisyklė taikytina tik platinimui, ir joks tarptautinės teisės aktas ar Europos Sąjungos dokumentas nesuteikia pagrindo manyti, kad jis turėtų būti taikytinas viešam paskelbimui.

Kaip jau minėta, po *Svensson* bylos išaiškinimo, kilo pagrindas nepagrįstam viešo paskelbimo teisės išnaudojimui⁸². Visgi, verta paminėti, kad toks teisės išsėmimas yra gan ribotas, nes neapima visų viešo paskelbimo formų, realiai šis išsėmimas taikytinas tik paspaudžiamų nuorodų (angl. *clickable links*) atveju, kai tokia nuoroda nuveda interneto lankytoją į naują svetainę. Nepaisant to, tai reiškia, kad autorius arba teisių turėtojas negali papildomai licencijuoti paspaudžiamų nuorodų panaudojimo, kol veikia originalus viešo paskelbimo būdas. Negana to, kai kūrinys yra patalpinamas visiems prieinamoje svetainėje,

⁸² *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 2.

laikytina, kad jis prieinamas realiai bet kokiam asmeniui, todėl neįmanoma pritaikyti „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus tokio, kokį jį išdėstė Teisingumo Teismas. Tokiu būdu itin sumažinama intelektinių nuosavybės teisių apsauga, kas yra ganėtinai nelogiška, ypač turint galvoje tai, kad internetas pastaruoju metu yra viena labiausiai besiplečiančių rinkų ir daugybė autorių teisių saugomų kūrinių yra talpinami būtent internete.

Toks išsėmimas akivaizdžiai kertasi su Informacinės visuomenės direktyvos 3 straipsniu. Pagal šią direktyvą (3 straipsnio 1 ir 2 dalys), Valstybės narės nustato autoriams išimtinę teisę leisti arba uždrausti bet kokį savo kūrinių viešą skelbimą laidais ar bevielėmis ryšio priemonėmis, įskaitant savo kūrinių padarymą viešai prieinamais tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku. Valstybės narės nustato išimtinę teisę leisti arba uždrausti padaryti viešai prieinamus laidais ar bevielėmis ryšio priemonėmis tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku. Straipsnio 3 dalis nustato, kad nurodytos teisės nebus išnaudotos jokių šiame straipsnyje nustatytu viešo paskelbimo ar padarymo viešai prieinamą veiksmu tokios pozicijos laikomasi ir teisės doktrinoje⁸³. Nėgana to Kitaip tariant, Teismas visiškai neatsižvelgia į direktyvos tikslus ir vis tiek konstatuoja viešo paskelbimo teisės išsėmimą, nors jis akivaizdžiai negalimas.

Apžvelgiant aukščiau išsakytas mintis, darytina išvada, kad viešo paskelbimo teisės išsėmimas yra nepagrįstas ir apskritai neįmanomas žvelgiant į viešo paskelbimo teisės prigimtį: išsėmimas siejamas su materialių kūrinių antriniu ar tolimesniu platinimu bet jokių būdu ne su materialios formos neturinčiais kūriniais. *Svensson* byloje akivaizdžiai matomas toks nepagrįstas platinimo teisės išsėmimo efektas, nors Informacinės visuomenės direktyva eksplicitiškai draudžia tokius atvejus. Galima netgi manyti, kad nėra jokių garantijų, jof Teisingumo Teismas ataiityje neišplės viešo paskelbimo teisės išsėmimo principo po kitas šios teisės sritis, t. y. neapsistos tik tiek paspaudžiamų nuorodų dalimi. Tokios aplinkybės yra tik dar vienas įrodymas, kad „naujos visuomenės dalies“ kriterijus yra ydingas ir keistinas, nes jis nepagrįstai susiaurina viešo paskelbimo teisę.

⁸³ WALTER, M. M.; VON LEWINSKI, S. *European copyright law. A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 986.

2.6.2.2 Nuorodos, apeinančios draudimus

Svensson byla svarbi dar ir tuo, kad Teisingumo Teismas tarsi bandė taisyti minėtus „naujos visuomenės dalies“ ir „specifinių techninių sąlygų“ (šis kriterijus bus aptartas analizuojant *TVCatchup* bylą) kriterijus, pasakydamas, kad jeigu prieiga prie turinio yra draudžiama, tuomet tas, kas pažeisdamas draudimus vis tiek pasiekia uždara turinį, sukuria „naują visuomenės dalį“⁸⁴.

Teismas konstatavo, kad jeigu nuoroda, kurią galima spragtelėti, leidžia svetainės, kurioje yra ši nuoroda, vartotojams apeiti ribojamąsias priemones, taikomas svetainėje, kurioje yra saugomas kūrinys, siekiant apriboti visuomenės galimybę susipažinti ir suteikiant ją tik pastarosios svetainės abonentams, ir tai yra priemonė, be kurios minėti vartotojai neturėtų prieigos prie skelbiamų kūrinių, visus šiuos vartotojus reikia laikyti „nauja visuomenės dalimi“, į kurią autorių teisių turėtojai neatsižvelgė, kai iš pradžių leido paskelbti kūrinius, todėl tokiam viešam paskelbimui reikia autorių teisių turėtojų leidimo. Be kita ko, taip yra tuo atveju, kai kūrinys nebeprieinamas visuomenei svetainėje, kurioje jis buvo iš pradžių paskelbtas, arba kai jis nuo šiol šioje svetainėje skelbiamas tik ribotai visuomenės daliai, tačiau su juo galima susipažinti kitoje interneto svetainėje neturint autorių teisių turėtojų leidimo.

Toks Teismo išaiškinimas leidžia suprasti, kad viešo paskelbimo teisės „išsėmimo“ efekto galima išvengti trimis būdais⁸⁵. Pirmasis yra kūrinių padaryti draudimų subjektu jau jo patalpinimo internete momentu, antrasis – nustatyti draudimus susipažinti su kūriniu po jo įkelimo momento, o trečiasis būdas yra panaikinti kūrinių iš pradinio interneto tinklalapio, į kurį jis buvo iš pradžių įkeltas. Tokie veiksmai tarsi atstato galėjimą pasinaudoti viešo paskelbimo teise pilna apimtimi, nes bus tenkinamas „naujos visuomenės dalies“ kriterijus.

Visgi, susiejimo atveju (angl. *linking*), jeigu toks susiejimas tampa nebegalimas dėl to, kad nėra į ką nukreipti nuorodos dėl įvestų draudimų arba jeigu nėra į ką nukreipti nuorodos, tokiu atveju viešo paskelbimo teisė savotiškai apima galimybę kontroliuoti nuorodų sukūrimą. Nepaisant to, manytina, kad toks „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus supratimas yra beprasmis dėl labai paprastos priežasties: nėra prasmės turėti teisę

⁸⁴ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 21.

⁸⁵ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 22.

kontroliuoti nuorodų sukūrimą, jeigu jos faktiškai negali būti sukurtos dėl draudimų arba turinio panaikinimo. Teisės naudingumas pasireiškia galėjimu drausti veiksmus, kurie, jei būtų nedraudžiami, būtų aktyviai vykdomi. Nėra prasmės uždrausti to, kas ir taip yra neįmanoma⁸⁶.

Darytina išvada, kad tokie naujaisi Teisingumo Teismo išaiškinimai nėra kiek nepalengvina aštraus konflikto tarp „naujos visuomenės dalies“ ir „specifinių techninių sąlygų“ kriterijų su tarptautinės teisės normomis, reguliuojančiomis autorių teises. Negana to, situacija tik dar labiau komplikuojama – iš autoriaus reikalaujama taikyti nelogiškus kūrinių apsaugos būdus, kuriems esant „naujos visuomenės dalies“ kriterijus tarsi būtų „aktyvuojamas“ ir apsauga. Iš to, kas paminėta, galima netgi įžvelgti, kad kūrinių apsauga pagal autoriaus teises priklauso nuo formalumo: padarymo kūrinių ribotai prieinamo ar jo išėmimo iš pirminio interneto puslapio, kuriame jis buvo paskelbtas. Tokius atvejus draudžia Berno konvencijos 5 straipsnio 2 dalis, kuri nustato, kad naudojimuisi šiomis teisėmis ir jų įgyvendinimui negalioja jokie formalumai. Taigi, akivaizdu, kad tai, ko yra reikalaujama iš autoriaus, kad jo teisės būtų ginamos, yra ne tik nelogiška, bet ir prieštarauja Berno konvencijai.

2.6.3. *Svensson* bylos prieštarumas kitų Teisingumo Teismo išaiškinimų kontekste

***Football Dataco* byla.** Teisingumo Teismas viešą paskelbimą internetu traktuoja kaip tam tikros technologijos panaudojimą, būtent interneto. Šiuo klausimu nėra problemos, nes akivaizdu, kad viešas paskelbimas internetu yra kokybiškai naujas paskelbimo visuomenei būdas negu pvz. radijo transliacija ar televizijos transliacija. Tokiam paskelbimui naudojamos visiškai kitos technologijos ir signalai priimami kitu, nepriklausomu būdu. Vis dėlto, iš tokio išaiškinimo *Svensson* byloje išplaukiantis rezultatas, kad prieiga prie interneto puslapio yra niekaip nesuvaržyta, ir duomenis gali peržiūrėti bet koks interneto vartotojas, atėjęs į interneto puslapį, yra problematiškas. Tokie išaiškinimai *Svensson* byloje nesiderina su ankstesniais Teismo sprendimais, atskiriančiais paprastą prieinamumą, kai informacija prieinama visai publikai, nuo taikymosi į konkrečią auditoriją.

⁸⁶ *Ibid.*, p. 22.

Vienas iš tokių pavyzdžių yra *Football Dataco* byla⁸⁷, kurioje Teisingumo Teismas nustatė, kad kalbant apie panaudojimą, kaip įvykdytą per interneto svetainės tarnybinę stotį, pažymėtina, kad jis apima daug vienas paskui kitą einančių veiksmų, apimančių bent jau atitinkamų duomenų patalpimą minėtoje interneto svetainėje, kad su jais galėtų susipažinti visuomenė, ir šių duomenų perdavimą suinteresuotiems visuomenės nariams, galinčių vykti skirtingų valstybių narių teritorijose. Pasak Teismo, reikia atsižvelgti į tai, kad tokį duomenų padarymo prieinamų visuomenei būdą iš principo reikia skirti nuo tradicinių informacijos sklaidos būdų dėl interneto svetainės turinio skvarbos, nes šį turinį iš tiesų nedelsiant gali peržiūrėti neribotas skaičius interneto vartotojų iš bet kurio pasaulio taško, nesvarbu, ar šios svetainės valdytojas ketino padaryti ją pasiekiamą už įsisteigimo valstybės narės ribų, ir jis to negali kontroliuoti. Šioje dalyje Teismas vis dar tarsi pripažįsta, kad dėl interneto prigimties ir prieinamumo, duomenys interneto puslapyje gali būti peržiūrėti neriboto ir itin didelio žmonių skaičiaus. Visgi, Teismas šioje byloje atsižvelgė į tikslinės auditorijos kūrimą, t.y. visuomenės dalis, kuri svarbi buvo sumažinta. Teismas pasakė, kad reikia atsakyti, kad Duomenų bazių direktyvos 7 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad asmens vykdomas duomenų, kuriuos prieš tai jis parsisiuntė iš *sui generis* teisinės apsaugos objektu pagal tą pačią direktyvą esančios duomenų bazės, persiuntimas naudojant valstybėje narėje A esančią interneto tarnybinę stotį, į kito asmens, esančio valstybėje narėje B, kompiuterį šiam paprašius, tam, kad juos būtų galima saugoti šio kompiuterio atmintyje ir atvaizduoti ekrane, yra minėtų duomenų „perkėlimas“ arba „panaudojimas“, kurį įvykdė duomenis persiuntęs asmuo. Šis veiksmas laikytinas įvykusi valstybėje narėje B, jei yra įrodymų, leidžiančių daryti išvadą, kad jis atspindi jo vykdytojo ketinimą priskirti šioje valstybėje narėje esančius visuomenės narius prie savo tikslinės auditorijos.

Svensson byloje, lyginant su *Football Dataco* byla, yra aiški problema dėl „naujos visuomenės dalies“ termino nepritaikomumo. Kadangi „nauja visuomenės dalis“ interneto, kaip viešo paskelbimo būdo kontekste yra suprantama kaip, grubiai tariant, visas pasaulis (nes, remiantis Teismo išaiškinimais, duomenys yra prieinami neapibrėžtam asmenų ratui), tokiu atveju fiziškai neįmanoma, kad greta tokios visuomenės atsirastų kokia nors nauja jos dalis, kitaip tariant, Teismo išaiškinimai praktiškai panaikina viešo paskelbimo teisės taikymą paspaudžiamų nuorodų (angl. *clickable links*) atveju. *Football Dataco* byloje tokia problema nėra labai akivaizdi vien dėl Teismo siekio visuomenę skirstyti į tikslines

⁸⁷ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. spalio 18 d. sprendimas *Football Dataco* C-173/11, ECLI:EU:C:2012:642.

auditorijas, tokiu atveju bent jau teoriškai įmanomas „naujos visuomenės dalies“ atsiradimas šalia jau egzistuojančios.

Donner byla („viešas platinimas“). Šioje byloje⁸⁸ taip pat akivaizdus visuomenės atskyrimas pagal tikslines auditorijas (byloje buvo aptariamas platinimas keliose valstybėse narėse), taip pat gan aiškiai pasisakoma dėl viešumo elemento platinimo teisėje.

Dėl viešumo platinime, Teisingumo Teismas konstatavo, kad „viešam platinimui“ parduodant, kaip tai suprantama pagal Informacinės visuomenės direktyvos 4 straipsnio 1 dalį, būtinas ne tik nuosavybės teisės, bet ir teisės faktiškai disponuoti autorių teisių saugomo kūrinio kopija perdavimas trečiajam asmeniui. Kad būtų laikoma, jog kūrinio kopija platinama viešai, ji turi atsidurti ne gamintojo vidaus sferoje ir patekti į viešą sferą arba prekybą. Jeigu tokia kopija lieka ją pagaminusioje arba tos pačios įmonių grupės bendrovėje, ji negali būti laikoma pateikta viešai, nes tokiu atveju tai nėra komerciniai santykiai, kuriems būdingas tikras išorės aspektas.

Taigi, darytina išvada, kad jeigu platinimas nėra viešas, tai apskritai nėra platinimas. Tokia pozicija visiškai suderinama su teisės doktrina⁸⁹, Teisingumo Teismas neatitrūksta nei nuo Direktyvos esmės nei nuo platinimo teisės prigimties.

Taip pat, Teisingumo Teismas pritaikė visuomenės išskaidymą į tikslines auditorijas, visai kaip *Lagardère* ar *Football Dataco* bylose. Teismas nustatė, kad informacija, kaip antai interneto svetainė vokiečių kalba, *Dimensione* (platintojo) reklaminės medžiagos turinys ir platinimo kanalai bei jos bendradarbiavimas su *Inspem* (atsakovo įmonės), gali būti laikomi konkrečiais tokios tikslinės veiklos įrodymais.

Tokie Teisingumo Teismo išaiškinimai *Donner* byloje, kaip ir *Football Dataco* byloje, nepanaikina galimybės autorių teisių turėtojams remtis platinimo teise ir galimybe ją uždrausti vien dėl to, kad šalia tikslinės auditorijos egzistuoja ir kita – kitos valstybės narės visuomenė, į kurią gali būti nukreipta platinimo teisės apsauga.

⁸⁸ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. birželio 21 d. sprendimas *Donner* C-5/11, ECLI:EU:C:2012:370.

⁸⁹ WALTER, M. M.; VON LEWINSKI, S. *European copyright law. A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 329.

2.6.4. *Innoweb/Wegener* byla (duomenų bazių apsauga)

Dar didesnis kontrastas, lyginant su *Svensson* byla, išvelgiamas *Innoweb/ Wegener* byloje⁹⁰.

Wegener savo interneto svetainėje suteikė prieigą prie internetinio automobilių skelbimų rinkinio. Šį rinkinį sudaro kasdien atnaujinamas naudotų automobilių sąrašas. Dalis šių skelbimų gali būti randami tik jų svetainėje. Kitus skelbimus galima rasti ir kitose skelbimų svetainėse. Naudodamiesi *AutoTrack* paieškos sistema, internautai pagal įvairius kriterijus galėjo atlikti tikslinę automobilio paiešką. *Innoweb* savo interneto svetainėje siūlė naudotis specializuota automobilių pardavimui skirta metapaieškos sistema. Ši sistema naudojo kitų interneto svetainių paieškos sistemas, persiūsdama naudotojų užklausas kitoms paieškos sistemoms; tuo ji skiriasi nuo bendrųjų paieškos sistemų, kaip kad *Google*. Žodis „specializuota“ reiškia, kad metapaieškos sistema leidžia atlikti paiešką viena arba keliomis temomis. *Innoweb* puslapis teikė tokią specializuotą metapaieškos sistemą, skirtą automobilių skelbimų paieškai: svetainėje pateikęs vieną užklausą, internautas vienu metu galėjo atlikti paiešką keliuose automobilių skelbimų rinkiniuose, esančiuose trečiųjų asmenų svetainėse, įskaitant *Wegener* interneto svetainę. *Wegener* teigimu, *Innoweb* pažeidė jos duomenų bazės *sui generis* teises, padarydamas visuomenei prieinamus automobilių paieškos rezultatus.

Teisingumo Teismas nustatė, kad kiek tai susiję su specializuotos metapaieškos sistemos, operatoriaus veikla, kuri turi būti kvalifikuojama atsižvelgiant į Direktyvos dėl duomenų bazių teisinės apsaugos⁹¹ (toliau – Duomenų bazių direktyva) straipsnio 1 dalį, primintina, kad pirmasis klausimas Teismui yra orientuotas į šio operatoriaus pasiūlymą visuomenei naudojant specializuotą metapaieškos sistemą „tikroju laiku“ atlikti paiešką visoje duomenų bazėje arba pakankamai didelėje jos dalyje, vykdant „retransliuotą“ galutinio naudotojo paieškos užklausą duomenų bazės paieškos sistemoje. Tuo tikslu Duomenų bazių direktyvoje grindžiant *sui generis* teise sukurta apsauga siekiama užtikrinti asmeniui, kuris ėmėsi iniciatyvos ir prisiėmė riziką skirti pakankamai dideles investicijas, susijusias su žmogiškaisiais, techniniais ir (arba) finansiniais ištekliais, duomenų bazės sukūrimui ir veikimui, siekdamas užtikrinti savo investicijų grąžą, duomenų bazę apsaugant nuo neleistino investuotojo darbo rezultatų pasisavinimo.

⁹⁰ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2013 m. gruodžio 19 d. sprendimas *Innoweb/ Wegener* C-202/12, ECLI:EU:C:2013:850.

⁹¹ 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos.

Atsižvelgiant į šį tikslą, pasak Teisingumo Teismo, Duomenų bazių direktyvos 7 straipsnio sąvoka „panaudojimas (naudojimas iš naujo)“ turi būti aiškinama kaip nurodanti bet kokią veiksmą, kuriuo be duomenų bazės sudarytojo leidimo investicijų rezultatai padaromi prieinami visuomenei ir taip atimama iš jo galimybė gauti atlyginimą, kuris padengtų investicijų sąnaudas. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad operatoriaus sudaryta galimybė per internetinę prieigą naudotis tokia specializuota metapaieškos sistema, kuri skirta tam, kad galutiniai naudotojai joje pateiktų paieškos užklausas, siekiant jas retransliuoti į saugomos duomenų bazės specializuotą metapaieškos sistemą, yra šios duomenų bazės turinio „pateikimas“, kaip tai suprantama pagal Duomenų bazių direktyvos 7 straipsnio 2 dalies b) punktą. Šis pateikimas orientuotas į „visuomenę“, nes tokia specializuota metapaieškos sistema gali naudotis kiekvienas asmuo, taigi ji skirta neapibrėžtam skaičiui asmenų, nesvarbu, kiek asmenų faktiškai ja naudojami.

Visgi, metapaieškos sistema daugeliu atvejų nepasiūlo nieko daugiau kaip „įrėmintos nuorodos“ (angl. „*framed link*“), kad ir kokia įmantri ji bebūtų, rodančios originalios duomenų bazės turinį. Teisingumo Teismo nepastovumas aiškinant „įrėmintų nuorodų“ prigimtį lydi prie rezultato, kad Duomenų bazių direktyva suteikia duomenų bazėms daugiau teisinės apsaugos ir kad jos netgi yra saugomos unikalios, *sui generis* teisės dėl investicijų gražos tikslų. „Panaudojimas iš naujo“ (angl. „*reutilization*“) paprastai yra suvokiamas kaip „padarymas viešai prieinamu“, t. y. viešo paskelbimo būdu. Visgi, Teisingumo Teismas koncentruojasi ne į viešumą, o į duomenų bazių apsaugą. Tokiu būdu, duomenų bazės yra ginamos labiau negu autorių teisių saugomi kūriniai, Teismas netgi atsisako pozicijos, kad autorių teisės turėtų tokią apsaugą kaip duomenų bazės⁹².

2.6.5. TVCatchup byla („specifinių techninių sąlygų“ kriterijaus pristatymas)

TVCatchup byloje⁹³ Teisingumo Teismas papildė „naujos visuomenės dalies“ kriterijų nauju „specifinių techninių sąlygų“ („specific technical means“) principu⁹⁴, kuris galimai tik dar

⁹² *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 13.

⁹³ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2013 m. kovo 7 d. sprendimas *TVCatchup* C-607/11, ECLI:EU:C:2013:147.

⁹⁴ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 19.

labiau supainiojo jau ir taip komplikuoatą Teisingumo Teismo praktiką, kuri ir taip labai pasikeitė po „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus išskyrimo.

Visai kaip *Svensson* byloje, šis Teismo sprendimas aptarė autorių teisių saugomų kūrinių naudojimo internete klausimą, tačiau pasuko kiek skirtingu keliu.

Byloje ieškovais buvo komercinės televizijos transliuotojos ir joms pagal nacionalinę teisę priklausė autorių teisės į pačias jų televizijos transliacijas bei filmus ir kitus į jų transliacijas įtrauktus dalykus. Jos buvo finansuojamos iš jų transliacijose esančios reklamos.

TVCatchup (atsakovas) teikė televizijos transliacijų perdavimo internetu paslaugas. Šios paslaugos leido vartotojams internetu „tiesiogiai“ priimti nekoduotos televizijos transliacijų srautą, įskaitant ieškovių pagrindinėje byloje perduodamas televizijos transliacijas. *TVCatchup* naudojami gaunami signalai buvo ieškovių pagrindinėje byloje perduodami įprasti antžeminiai ir palydoviniai transliacijos signalai. Signalai gaunami per anteną ir perduodami į gavimo serverius, kurie iš gauto signalo išskiria individualius vaizdo srautus jų nepakeisdami. Kodavimo serveriai šį srautą konvertuoja į skirtingą suspaudimo standartą. Paskui šaltinio serveriai paruošia vaizdo srautą, kad jis būtų internetu išsiųstas skirtingais formatais. Ieškovės tvirtino, kad pažeidžiamos jų atliekamų transliacijų autorių teisės, nes *TVCatchup* viešai skelbia jų transliacijas elektroninio perdavimo, (angl. *streaming*), būdu.

Ieškinys *TVCatchup* buvo pareikštas dėl to, kad buvo pažeistos ieškovams priklausančios jų transliacijų ir filmų autorių teisės dėl visų pirma viešo skelbimo pagal Informacinės visuomenės direktyvos 3 straipsnį.

Remiantis Teisingumo Teismo prieš tai buvusiais išaiškinimais, *TVCatchup* būtų turėjęs gan solidžią gynybą ieškovų atžvilgiu: atsakovui būtų užtekę nurodyti, kad, atsižvelgiant į anksčiau suformuotą „naujos visuomenės dalies“ kriterijų, ieškovai byloje negali gintis viešo paskelbimo teisės autorizavimu, nes *TVCatchup* užtikrino, kad jų teikiamų paslaugų vartotojai turėtų prieigą tik prie turinio, kuriam žiūrėti Jungtinėje Karalystėje jie jau turi teisės aktais numatytą teisę remiantis jų turima televizijos licencija. Tarp sąlygų, su kuriomis vartotojai turi sutikti, yra reikalavimas turėti galiojančią televizijos licenciją ir *TVCatchup* paslaugomis naudotis tik Jungtinėje Karalystėje. *TVCatchup* interneto svetainėje yra įranga, leidžianti nustatyti vartotojo buvimo vietą ir nesuteikianti prieigos, kai neįvykdomos vartotojams nustatytos sąlygos.

Kitaip tariant, TVCatchup teikiamos paslaugos nėra nukreiptos į „naują visuomenės dalį“, kaip ji suprantama *Svensson* byloje. Paslaugą gaunantys asmenys yra vartotojai, gyvenantys Jungtinės Karalystės teritorijoje, kurių kontrolė yra pakankamai griežta: keliama reikalavimai licencijos turėjimui. Taigi, autoriai arba teisių turėtojai tarsi negalėtų ginti savo viešo paskelbimo teisės, nes nėra pažeidžiamas „naujos visuomenės dalies“ principas, ką būtent ir mėgino įrodyti *TVCatchup*.

Nors iš Teisingumo Teismo buvo galima tikėtis būtent tokios pozicijos, visgi jis, kaip minėta, pateikė kitokį išaiškinimą. Teismas patvirtino „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus egzistavimą ir svarbą, bet nusprendė, kad šiuo konkrečiu atveju kriterijus negali būti pritaikytas. Teismas konstatavo, kad iš Informacinės visuomenės direktyvos 23 konstatuojamosios dalies matyti, kad autoriaus teisė viešai paskelbti kūrinį apima bet kokią kūrinio transliavimą ar retransliavimą visuomenės nariams, nesantiems toje vietoje, iš kurios skelbiama, laidais ar bevielėmis priemonėmis, įskaitant transliavimą per radiją ar televiziją. Be to, iš šios direktyvos 3 straipsnio 3 dalies matyti, kad, leidus saugomus kūrinius įtraukti į viešą paskelbimą, tuo neišnaudojama teisė leisti ar drausti kitu būdu viešai skelbti šiuos kūrinius. Iš to darytina išvada, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, reglamentuodamas atvejus, kada tam tikras kūrinys daug kartų naudojamas, siekė, kad kiekvieną kartą kūrinį transliuojant ar retransliuojant tam tikru techniniu būdu šio kūrinio autorius duotų atskirą leidimą.

Kūriniai padaromi prieinami retransliuojant internetu antžeminės televizijos transliaciją specifiniu techniniu būdu, kuris skiriasi nuo pradinio perdavimo, toks padarymas turi būti laikomas „skelbimu“, kaip jis suprantamas pagal Informacinės visuomenės direktyvos 3 straipsnio 1 dalį. Todėl tokiam retransliavimui turi būti taikomas kūrinių, retransliuojamų viešai skelbiant, autorių leidimas. Toks išaiškinimas turėtų būti laikomas teisėtu ir pagrįstu, nes juo pripažįstama ir išlaikoma Direktyvoje nustatyta autorių išimtinė teisė leisti arba uždrausti bet kokią savo kūrinių viešą skelbimą laidais ar bevielėmis ryšio priemonėmis, įskaitant savo kūrinių padarymą viešai prieinamais tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku.

Visgi, teismas neapsiribojo konstatavimu, kad autorių teisės šioje byloje yra pažeistos ir pristatė naują kriterijų, veikiantį lygiagrečiai su „naujos visuomenės dalies“ kriterijumi: „specifinių techninių sąlygų“ principą (angl. „*specific technical means*“). Dėl kiekvienos iš dviejų byloje aptartų transliacijų – televizijos transliacijos ir internetu atliekamo komercinių

televizijos transliuotojų programų perdavimo – Teismas konstatavo, kad atitinkami autoriai turi suteikti individualius ir atskirus leidimus, nes kiekviena iš jų yra atliekama specifinėmis techninėmis sąlygomis, taikant skirtingą saugomų kūrinių transliavimo būdą, ir kiekviena jų yra skirta visuomenei.

Galima teigti, kad įvyko dar vienas pokytis viešo paskelbimo teisės srityje – „naujos visuomenės dalies“ kriterijus buvo apribotas. Apžvelgiant Teisingumo Teismo praktiką, galima pastebėti, kad „naujos visuomenės dalies“ kriterijus yra palaikomas bylose, kuriose naudojama ta pati technologija pakartotinėms, antrinėms transliacijoms vykdyti (*SGAE* byloje – televizijos retransliacija, *Del Corso* – radijo transliacijos viešas paskelbimas). Tokiu atveju, kai viešas paskelbimas vykdomas pasinaudojant „specifinėmis techninėmis sąlygomis“, kurios skiriasi nuo pirminio viešo paskelbimo transliacijos, teisė uždrausti tokį viešą paskelbimą išlieka nepaliesta, autorius gali ja naudotis. Taigi, *TVCatchup* byloje jungtinis „naujos visuomenės dalies“ ir „specifinių techninių sąlygų“ kriterijų taikymas savotiškai neutralizuoja pirmąjį kriterijų⁹⁵.

Grėsmė autorių teisių apsaugai po „specifinių techninių sąlygų“ kriterijaus įvedimo. Sunku pasakyti, ar toks Teisingumo Teismo išaiškinimas *TVCatchup* byloje yra žingsnis teisinga linkme ar ne: iš vienos pusės „naujos visuomenės dalies“ kriterijui nustatomi tam tikri rėžiai, kada jis gali būti taikomas ir toks taikymas yra akivaizdžiai susiaurinamas. Kita vertus, dar vieno papildomo kriterijaus įvedimas siekiant ištaisyti kitą, „naujos visuomenės dalies“, kriterijų sudaro sąlygas dar painesniai tolesnei Teisingumo Teismo praktikai, ypač jeigu ateityje atsirastų kokios nors naujos techninės priemonės, skirtos autorių kūrinių transliavimui, kurios bus tarpusavy panašios (pvz. duomenų perdavimas vyksta tokiu pačiu principu, tačiau signalų priėmimui reikalinga skirtinga įranga).

Teismas pernelyg plečiamai neaiškino, kiek ženkliai turi skirtis techninės priemonės, skirtos transliavimui ir retransliavimui, tiesiog paminėjo, kad jos turi skirtis nuo pirminio viešo paskelbimo. Ateityje gali kilti poreikis aiškinti „specifinių techninių sąlygų“ kriterijų, įvedant dar vieną principą. Kitaip tariant, kyla grėsmė sukelti dar didesnę painiavą autorių teisių apsaugoje.

⁹⁵ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 20.

Be to, *Svensson* byloje net ir „specifinių techninių sąlygų“ kriterijus nebūtų atkūręs teisinės pusiausvyros tarp autorių ir jų kūriniių antriniį viešą paskelbimą atliekančių subjektų, nes Teismas nusprendė, kad tiek pirminiam tiek antriniam viešam paskelbimui buvo panaudota ta pati techninė priemonė – internetas. Pasak Teismo, *Svensson* byloje, tam, kad būtų taikoma sąvoka „viešas skelbimas“, kaip ji suprantama pagal Informacinės visuomenės direktyvos 3 straipsnio 1 dalį, dar reikia, kad paskelbimas, kuris susijęs su tais pačiais kūriniais, kaip ir pradinis paskelbimas, ir kuris atliktas internete, kaip ir pradinis paskelbimas, taigi – tomis pačiomis techninėmis priemonėmis, būtų skirtas naujai visuomenės daliai, t. y. tai, į kurią neatsižvelgė autorių teisių turėtojai, kai leido pradinį viešą paskelbimą.

Svensson byloje galima išvelgti „specifinių techninių sąlygų“ kriterijaus užuomazgas. Nors Teisingumo Teismas tokio termino ir nepavartojo, viena iš aptartų sąlygų buvo techninių priemoniių tapatumas – abu vieši paskelbimai, tiek pirminis, tiek antrinis buvo atlikti interneto pagalba.

Teisingumo Teismas šiuo sprendimu pasiekia dvejopą rezultatą: nors Teismo sprendimas *TVCatchup* byloje sumažina „naujos visuomenės dalies“ kriterijų, kaip ribojantį faktorių, kai antrinis viešas paskelbimas padaromas skirtingomis techninėmis priemonėmis negu pirminis, tačiau kartu ir atskleidžia Teisingumo Teismo nenuoseklumą ir klaidingumą išvedant „naujos visuomenės dalies“ principą iš senojo 1978 m. PINO vadovo, kuriame paaiškinama Berno Konvencijos 11 *bis* straipsnio 1 dalies ii punkto nuostata⁹⁶.

Viešo paskelbimo klausimas vadove buvo nagrinėjamas per skirtingų techninių priemoniių panaudojimą, kaip pavyzdys pateikta pirminė radijo transliacija ir antrinė retransliacija pasinaudojant garsiakalbiu. PINO vadovo komentaruose buvo išvelgiama problema, nes pirminė radijo transliacija pasiekdavo atskirus namų ūkius, o antrinė transliacija garsiakalbu aprėpdavo didesnę žmonių dalį viešose vietose, t.y. neužsibaigdavo ties šeimos ratu. Taigi, kyla natūrali išvada, kad skirtingos techninės priemonės sudaro sąlygas skirtingų auditoriių pasiekimui.

Remiantis Teisingumo Teismo išaiškinimais, išgautais iš senojo PINO vadovo, visuomenės prigimtis – tai, kokia visuomenės dalis pasiekiami koku nors konkrečiu viešo paskelbimo būdu – yra nereikšminga, jeigu vieši paskelbimai atliekami skirtingomis techninėmis priemonėmis. Tokiu atveju „naujos visuomenės dalies“ kriterijus tampa bereikšmiu pačiame pavyzdyje, kuris buvo pagrindas pristatyti šį kriterijų, nes pavyzdys,

⁹⁶ World Intellectual Property Organisation. *Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works*. Geneva. 1978, p. 69.

pateiktas PINO vadove, buvo susijęs su skirtingų techninių priemonių naudojimu. Kitaip tariant, „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus sąvoka „susmenga“ pati į save ir netenka bet kokio teisinio pagrindo⁹⁷.

Pažymėtina, kad „specifinių techninių sąlygų“ kriterijus, nors ir apriboja „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus taikymą, tačiau prieštarauja Berno Kovencijos 11 *bis* straipsnio 1 dalies ii punkto esmei. Pagal šį straipsnį, literatūros ir meno kūrinių autoriai turi išimtinę teisę leisti viešai skelbti visuomenei eteryje jau transliuotus kūrinius ne tik laidais, bet ir belaidžiu būdu. Transliavimas laidais ir belaidžiu būdu iš esmės skiriasi, taigi turėtų būti laikytinos skirtingomis techninėmis sąlygomis. Taigi, pagal Teisingumo Teismo išaiškinimą, pateiktą *TVCatchup* byloje, retransliacija turėtų būti traktuojama kaip su autoriumi nesuderintas kūrinio panaudojimas ir kartu autorių teisių pažeidimas net ir tokiu atveju, jeigu ta pati, pirminė transliuojanti organizacija retransliuotų kūrinių kitokiu negu pradinis techniniu būdu (pvz. pirminė transliacija įvyksta laidiniu būdu televizijos transliacijos forma, o retransliacija atliekama internete), nors Berno Konvencija buvo specialiai siekiama tokį panaudojimą padaryti teisėtą⁹⁸.

Taigi, „specifinių techninių sąlygų“ kriterijus veikdamas kartu su „naujos visuomenės dalies“ kriterijumi, remiantis aukštesniais paaiškinimais, yra aiškiai nesuderinamas su tarptautinės teisės normomis, nes nepagrįstai iškreipia viešo paskelbimo teisės ribas, šiuo kriterijumi be jokio pagrindo susiaurinamos transliuojančių organizacijų teisės retransliuoti kūrinius. Be to, prisimenant tai, kad *Svensson* byloje „specifinių techninių sąlygų“ kriterijus buvo bandomas taisyti pasakant, kad jeigu, asmuo, naršydamas internete ir norėdamas pasiekti autorių teisių saugomą kūrinių, apeina prieigą ribojančius draudimus, sukuria „naują visuomenės dalį“ ir taip pažeidžia autorių teises, darosi visiškai neaišku, kaip reikėtų taikyti šį kriterijų, išskirtą *TVCatchup* byloje, kurio esmė yra tokia, kad autorių teisių pažeidimas įvyksta tada, kai keliems viešiesiems kūrinių paskelbimams naudojamos skirtingos techninės priemonės.

⁹⁷ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 20.

⁹⁸ *Ibid.*, p. 20-21.

2.7. Bylų apibendrinimas

2.7.1. Nacionalinės jurisdikcijos klausimas

Bendradarbiavimas tarp Teisingumo Teismo ir nacionalinių valstybių narių teismų yra pagrįstas lojalumo principu. Lojalumo principas nustato, kad nacionaliniams teismams pareigos, kylančios iš tokio lojalumo yra privalomos. Nacionaliniai teismai turi naudotis savo jurisdikcija tokiu būdu, kuris nekonfliktuotų su Teisingumo Teismo priimtais išaiškinimais. Tokia pareiga kyla iš būtinybės suvienodinti ES teisės aiškinimą sąjungos lygiu⁹⁹. Kitaip tariant, nacionaliniai teismai yra susaistyti Teisingumo Teismo sprendimų. Visgi, kaip jau minėta anksčiau, pats Teisingumo Teismas pripažino, kad kai kurie klausimai, kurie nereguliuotini Direktyvų, kaip pvz. viešumo supratimas, teisingo atlyginimo vertinimas, priskirtini nacionaliniams teismams.

Trumpai apibendrinant aptartą Teisingumo Teismo praktiką, galima teigti, kad tolimesni negu *Lagardère* ar *Egeda/Hoasa* Teisingumo Teismo išaiškinimai, tokie kaip *SGAE*, *Svensson*, *TVCatchup* ir kitose bylose, pažeidžia paties Teismo suformuotą taisyklę¹⁰⁰, kad jis negali įsiterpti į valstybių narių jurisdikciją. Įvesdamas „naujos visuomenės dalies“ ir „specifinių techninių sąlygų“ kriterijus, Teismas savotiškai, nors ir netiesiogiai kišasi į valstybių narių sprendimus klausimus, nes kyla grėsmė, kad šias taisykles valstybė pritaikys nacionaliniu lygiu, pvz. jeigu televizijos transliacija vykdoma ir yra skirta Alytaus apskrčiai, tačiau pasiekia ir dalį Kauno apskrities teritorijos, nacionalinis teismas gali traktuoti Kauno apskrities auditoriją kaip „naują visuomenės dalį“ ir taip iškreipti autorių teisių gynimą jau nacionaliniu lygiu. Šią problemą dar paaštrina aplinkybė, kad nacionaliniai teismai gali tiesiogiai remtis Teisingumo Teismo išaiškinimais¹⁰¹. Taigi, įžvelgtinas Teisingumo Teismo išaiškinimų nenuoseklumas: nors Teismas aiškiai pasakė jog nėra jokios pateisinamos objektyvios priežasties, kad Teisingumo Teismas apibrėžtų konkrečias bendro teisingo atlyginimo ar viešumo nustatymo taisykles, tačiau visai netrukus padarė visiškai priešingai – pristatė tam tikrus kriterijus, į kuriuos reikėtų atsižvelgti, žiūrint kaip toli „siekia“ viešo paskelbimo teisė.

⁹⁹ KLAMERT, Marcus. *The Principle of Loyalty in EU Law*. Oxford: Oxford University Press, 2014, p. 14.

¹⁰⁰ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2005 m. liepos 14 d. sprendimas *Lagardère* C-192/04, ECLI:EU:C:2005:475.

¹⁰¹ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija. Europos Sąjungos oficialusis leidinys, 2012, Nr. 2012/C 326/01.

Teisingumo Teismo išaiškinimuose iki *SGAE* sprendimo jaučiamas tam tikras konservatyvumas ir nenoras kurti naujas taisykles, kurios ribotų arba keistų turtinių autorių teisių apsaugą. Vėlesni Teismo išaiškinimai tarsi „pamiršta“ tokią poziciją ir pradeda išvesti naujus kriterijus, kurie visaip suvaržo ir apsunkina autorių teisių apsaugą, ypatingai viešo paskelbimo srityje.

Poziciją, kad nacionaliniai teismai turėtų apskritai netaikyti „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus pateikia profesorius *Jan Rosen*¹⁰². Pasak profesoriaus, Teisingumo Teismas, išvystydamas šį kriterijų, pažeidė lojalumo valstybėms narėms principą ir peržengė savo galių ribas. Nėgana to, įžvelgtina grėsmė, jeigu valstybės narės nuspręstų taikyti „naujos visuomenės dalies“ kriterijų nacionaliniu lygiu, bus pažeistas TRIPS sutarties 9 straipsnis, kuris nustato, kad Valstybės narės turi laikytis Berno konvencijos 1–21 straipsnių ir jos priedo. Kitaip tariant, kyla grėsmė, kad dalis autorių teisių bus kildinamos ne iš Berno konvencijos.

Tokia griežta *Jan Rosen* pozicija „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus atžvilgiu yra pagrįsta, tačiau teiginys, kad nacionaliniai teismai turi šio kriterijaus nebetaikyti, yra komplikuoatas. Atsižvelgiant į aukščiau paminėtas aplinkybes, kad nacionaliniai teismai yra susaistyti Teisingumo Teismo išaiškinimų, kyla klausimas, ar valstybių narių teismai apskritai turi pasirinkimą šio kriterijaus nebetaikyti.

2.7.2. „Naujos visuomenės dalies“ kriterijaus nepastovumas

Teisingumo Teismas pristatė „naujos visuomenės dalies“ terminą tarsi jis kiltų iš Berno Konvencijos 11 bis str. 1 d. ii punkto. Vis dėlto, taip nėra. Berno Konvencijos normose nėra jokio paminėjimo visuomenės dalies, kuri skiriasi nuo visuomenės kuriai buvo skirtas originalus, pirmasis viešas paskelbimas. Konvencija tiesiog nurodo: Literatūros ir meno kūrinių autoriai turi išimtinę teisę leisti viešai skelbti visuomenei eteryje jau transliuotus kūrinius laidais ar belaidžiu būdu, kai tai daro kita nepradinė organizacija¹⁰³.

Konvencijos normos yra visiškai skaidrios ir aiškios. Vienintelė sąlyga yra ta, kad pakartotinė transliacija ar perdavimas yra atliekama kitos, nepradinės organizacijos.

¹⁰² ROSATI, Eleonora. *The CJEU 'new public' criterion? National judges should not apply it, says Prof Jan Rosen* [interaktyvus] 2015 [žiūrėta 2016 m. kovo 16 d.] Prieiga per internetą: <<http://ipkitten.blogspot.lt/2015/04/the-cjeu-new-public-criterion-national.html>>.

¹⁰³ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion "New Public", developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 13.

Transliacija ar perdavimas gali būti atliekamas tai pačiai auditorijai, daliai tos pačios auditorijos, tai pačiai publikai ir publikai arba kitai visuomenės daliai (kartu su pradine auditorija), kuri nebuvo „padengta“ pirminės transliacijos, kitaip tariant retransliacija gali būti skiriama kokybiškai naujai visuomenės daliai. Viešo paskelbimo būdai, numatyti minėto Konvencijos straipsnio ii ir iii punktuose - viešai skelbti visuomenei eteroje jau transliuotus kūrinius laidais ir viešai skelbti transliuotą eteroje kūrinių garsiakalbiu ar bet koku kitu ženklų, garsų ar vaizdų siuntimo prietaisu - yra suvokiami kaip skirtingi viešo paskelbimo būdai, nes jie susideda iš skirtingų kūrinių panaudojimo būdų, kurių nenaudojo pradinė transliuojanti organizacija. Taigi, būtent viešo paskelbimo būdai yra tai, kas „nauja“, o ne visuomenės dalis, į kurią nukreiptas pradinis transliavimas. Kadangi Berno Konvencijos tekstas yra visiškai suprantamas, jame esančios sąlygos yra skaidrios ir nepainios, atsižvelgiant į anksčiau minėtas Vienos Konvencijos sutarčių aiškinimo taisykles, reikalavimas, kad viešo paskelbimo teisė „suveikia“ tik tada, kai paskelbiama laidais arba atliekama originalaus paskelbimo retransliacija, nukreipta į „naują visuomenės dalį“, yra nepagrįstas¹⁰⁴.

„Naujos visuomenės dalies“ kriterijus, kaip jį aiškina Teisingumo Teismas, ketina pakeisti „naują viešą paskelbimo būdą visuomenei“ į „viešą paskelbimą naujai visuomenei“. Šiame pakeitime įžvelgiama savotiška vertybių kaita: nauju supratimu ginamas ne pakartotinis viešas paskelbimas, o jo plitimas po autodorią, kuri nebuvo apimta originalios transliacijos. Visgi, Berno Konvencijos sąlygos nėra dviprasmės ir kūrinių transliavimas eteroje ar viešas jų skelbimas visuomenei bet koku kitu belaidžiu ženklų, garsų ar vaizdo siuntimo būdu, viešas skelbimas visuomenei eteroje jau transliuotų kūrinių laidų ar belaidžiu būdu, kai tai daro kita nepradinė organizacija ir viešas skelbimas transliuotų eteroje kūrinių garsiakalbiu ar bet koku kitu ženklų, garsų ar vaizdų siuntimo prietaisu yra atskiros teisės ne todėl, kad kiekvienas skirtingas paskelbimas apima naują visuomenės dalį, kas beje, nėra draudžiama jokios tarptautinės normos, o todėl, kad jos sudaro kokybiškai naują viešo paskelbimo atlikimą. Kaip jau minėta, PINO autorių teisių sutarties 8 straipsnis numato: nepažeidžiant Berno konvencijos 11 straipsnio 1 dalies ii punkto, 11 *bis* straipsnio 1 dalies i ir ii punktų, 11 *ter* straipsnio 1 dalies ii punkto, 14 straipsnio 1 dalies ii punkto ir 14 *bis* straipsnio 1 dalies nuostatų, literatūros ir meno kūrinių autoriai turi išimtinę teisę leisti bet koku būdu viešai paskelbti savo kūrinius, paskelbiant juos laidais ar bevielio ryšio

¹⁰⁴ *Ibid.*, p. 13-14.

priemonėmis, įskaitant tų kūrinių padarymą viešai prieinamų tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku. Nėra jokio atskyrimo tarp pirminio ir antrinio viešo paskelbimo¹⁰⁵.

Jeigu „viešo paskelbimo visuomenei“ terminas yra suprantamas plačiąja PINO sutarties 8 str. prasme, tai bet kokia antrinė transliacija pirminės transliacijos atžvilgiu yra naujas viešas paskelbimas. Nėgana to, PINO sutarties 8 str. nėra apribotas tik naujų transliacijų ar transmisijų (angl. *transmission and broadcast*), jis taip pat apima pradines ir vėlesnes, einančias po to, nepaisant transliavimui panaudotos technologijos šiems transliavimams. Taigi, nei PINO autorių teisių sutartyje, nei PINO atlikimų ir fonogramų sutartyje nėra randamas joks teisinis pagrindas kaip nors papildomai išskirti antrines transliacijas, atliktas tai pačiai visuomenės daliai, kaip pirminės¹⁰⁶.

Galutinai apibendrinant visus darbe atliktus pastebėjimus, galima daryti išvadą, kad „naujos visuomenės dalies“ kriterijus yra žalingas autorių teisių apsaugai. Remiantis šiuo kriterijumi autorių teisių apsauga buvo apribota būdais, kurie netgi negalėjo būti numatyti harmonizuojant autorių teises Europos Sąjungos lygiu. „Naujos visuomenės dalies“ kriterijus yra nepateisinamas nei istoriniame, nei dabartiniame kontekste, jo išskyrimas yra nesuprantamas ir nepakankamai pagrįstas, Teisingumo Teismas šį kriterijų aiškina nevienodai savo bylose, tokia situacija sukelia teisinį neaiškumą ir netgi dvejonas ar autorių teisės ginamos tinkamai ir vienodai. Šis kriterijus per trumpą laiką patyrė didelę raidą ir nors prasidėjo kaip autorių teisių išplėtimo instrumentas, labai greitai tapo painios ir netolygios autorių teisių apsaugos priežastimi. Taigi, „naujos visuomenės dalies“ kriterijus neatnešė jokios naudos autorių teisių apsaugai, jis neturėtų būti taikomas.

¹⁰⁵ *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014, p. 14.

¹⁰⁶ *Ibid.*, p. 14.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. „Viešumo“ sąvoka autorių teisėje tiek teisės doktrinoje, tiek Teisingumo Teismo praktikoje iki 2006 m. buvo aiškinama plačiai – ji specialiai nebuvo apibrėžta ar aiškinama Europos Sąjungos lygmeniu siekiant aukšto autorių teisių apsaugos lygio. Visgi, po 2006 m. sprendimo *SGAE* byloje, Teisingumo Teismas pakeitė savo praktiką kita linkme ir pradėjo keisti „viešumo“ sąvokos aiškinimą savo sprendimuose. Tokiai praktikai nepritartina, kaip ją kritikuoja ir dauguma teisės doktrinų atstovų, taip pat tai prieštarauja tarptautinių teisės aktuose reguliuojamai viešo naudojimo esmei.

2. Po „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus pristatymo, jis išgyveno tam tikrą raidą, kuri nėra pastovi – *SGAE* byloje kriterijus buvo pritaikytas autorių teisių išplėtimui, *Del Corso* – apribojimui, o *Svensson* byloje „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus pagrindu autorių teises buvo apskritai atsisakyta ginti. Galima teigti, kad šis Teisingumo Teismo išvystytas elementas yra neprognozuojamas ir netgi žalingas. Toks nepastovus ir dažnai neargumentuotas jo taikymas lydi prie nevientisos autorių teisių apsaugos.

3. Pažymėtina, kad „naujos visuomenės dalies“ kriterijus buvo išskirtas be jokio pakankamo teisinio pagrindo, nes jo nenumato nei tarptautinis teisės akti ar teisės mokslas. „Naujos visuomenės dalies“ kriterijaus vystymo kulminacija buvo pasiekta *Svensson* byloje. Minėtas kriterijus, toks koks jis pristatytas šioje byloje, apskritai panaikina bet kokią galimybę ginti autorių teises internete, nepritaikant nelogiškų pačių kūrinų apsaugos priemonių. Internetas yra globalus, t. y. juo is esmės naudojasi visas pasaulis. Taigi, akivaizdu, kad jokia nauja visuomenė negali atsirasti šalia viso pasaulio žmonių. „Naujos visuomenės“ dalies išaiškinimas *Svensson* byloje itin akivaizdžiai parodo kriterijaus ydingumą ir nepagrįstumą.

4. Autorių teisės buvo neabejotinai suvaržytos išvysčius „naujos visuomenės dalies“ kriterijų. Visgi, Teisingumo Teismas „nesustojo“ ties šio elemento išskyrimu ir 2013 m. pristatė naują – „specifinių techninių sąlygų“ kriterijų. Akivaizdu, kad pastarasis kriterijus yra skirtas papildomai paaiškinti „naują visuomenės dalį“, t. y. tarp pirmojo ir antrojo kriterijaus yra tam tikras priežastinis ryšys – „specifinės techninės sąlygos“ nebūtų atsiradusios be „naujos visuomenės dalies“. Šioje vietoje išvystyta netinkama Teisingumo Teismo praktika – kuriamos taisyklės, skirtos paaiškinti ankstesnėms taisyklėms. Atsižvelgiant į tokią tendenciją, kyla grėsmė, kad Teisingumo Teismas ateityje išves kitus

naujus aiškinamuosius kriterijus, kurie apsunkins tiek autorių teisių apsaugą, tiek autorių teisių aiškinimą.

5. „Naujos visuomenės dalies“ kriterijus, profesoriaus *Jan Rosen* nuomone, turi būti netaikomas nacionalinių teismų, nes pastarieji Teisingumo Teismo išaiškinimai autorių teisių bylose pažeidžia lojalumo valstybėms narėms principą. Su tokia pozicija galima sutikti, tačiau kyla klausimas: ar nacionaliniai teismai apskritai turi pasirinkimo laisvę taikyti „naujos visuomenės dalies“ kriterijų, ar ne? Atsižvelgiant į tai, kad nacionaliniai ES valstybių narių teismai yra susaistyti Teisingumo Teismo išaiškinimų, yra labai realu, kad kriterijus bus neišvengiamai taikomas nacionaliniame lygyje ir autorių teisės taps dar sunkiau ginamos.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai:

- 1) Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija. Europos Sąjungos oficialusis leidinys, 2012, Nr. 2012/C 326/01;
- 2) Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Valstybės Žinios, 1995, Nr.: 40-998;
- 3) Pasaulinės Intelektinės Nuosavybės Organizacijos autorių teisių sutartis. Valstybės Žinios, 2001, Nr. 32-1060;
- 4) Vienos konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės. Valstybės žinios. 2002, Nr. 13-480.
- 5) Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba. 1994, Nr. L 336/214;
- 6) 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/24/EB dėl kompiuterių programos teisinės apsaugos;
- 7) 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo;
- 8) 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento Ir Tarybos direktyva 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos;
- 9) 1993 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyva 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam perdavimui, koordinavimo;
- 10) 1992 m. lapkričio 19 d. Europos Tarybos direktyva 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje;
- 11) Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598;

Specialioji literatūra:

- 1) BIRŠTONAS, R., *et al.* Intelektinės nuosavybės teisė. Vilnius: Registrų centras, 2010;

- 2) KLAMERT, Marcus. *The Principle of Loyalty in EU Law*. Oxford: Oxford University Press, 2014;
- 3) MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius: Justitia. 2008;
- 4) RICKETSON, S.; GINSBURG, J. S. *International Copyright and Neighbouring Rights. The Berne Convention and Beyond. Volume I*. Oxford: Oxford University press, 2006;
- 5) STONKIENĖ, Marija. *Intelektinės nuosavybės teisė. Autorių teisė*. Vilnius: 2011;
- 6) WALTER, M. M.; VON LEWINSKI, S. *European copyright law. A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2013;
- 7) World Intellectual Property Organization. *Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works*. Geneva. 1978.

Praktinė medžiaga:

- 1) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2014 m. vasario 13 d. sprendimas *Svensson* C-466/12, ECLI:EU:C:2014:76;
- 2) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2013 m. kovo 7 d. sprendimas *TVCatchup* C-607/11, ECLI:EU:C:2013:147;
- 3) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. spalio 18 d. sprendimas *Football Dataco* C-173/11, ECLI:EU:C:2012:642;
- 4) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. liepos 3 d. sprendimas *UsedSoft* C-128/11, ECLI:EU:C:2012:407;
- 5) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. kovo 15 d. sprendimas *Del Corso* C-135/10, ECLI:EU:C:2012:140;
- 6) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2009 m. liepos 16 d. sprendimas *Infopaq* C-5/08, ECLI:EU:C:2009:465;
- 7) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2006 m. gruodžio 7 d. sprendimas *SGAE* C-5/306, ECLI:EU:C:2006:764;
- 8) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2005 m. liepos 14 d. sprendimas *Lagardère* C-192/04, ECLI:EU:C:2005:475;
- 9) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2005 m. birželio 2 d. sprendimas *Mediakabel* C-89/04, ECLI:EU:C:2005:348;

- 10) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2000 m. vasario 3 d. sprendimas *Egeda/Hoasa* C-293/98, ECLI:EU:C:2000:66;
- 11) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. rugsėjo 15 d. nutartis civilinėje byloje *Nacionalionis M. K. Čiurlionio dailės muziejus v. UAB „Fodio“*, Nr. 3K-3-388/2008;
- 12) *Association Littéraire et Artistique Internationale. Opinion on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU), put in the context of making available and communication to the public.* 2014;

Elektroniniai dokumentai:

- 1) FICSOR, Mihály. *Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO* [interaktyvus]. World Intellectual Property Organization, 2003 [žiūrėta 2016 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/891/wipo_pub_891.pdf>;
- 2) COOK, Trevor. *The Restricted Acts of Reproduction and Distribution in EU Copyright Law.* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Rights*, 2015. [žiūrėta 2016 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.wilmerhale.com/uploadedFiles/Shared_Content/Editorial/Publications/Documents/2015-03-restricted-acts-reproduction-distribution-eu-copyright-law-journal-ip-rights.pdf>;
- 3) ROSATI, Eleonora. *The CJEU 'new public' criterion? National judges should not apply it, says Prof Jan Rosen* [interaktyvus] 2015 [žiūrėta 2016 m. kovo 16 d.] Prieiga per internetą: <<http://ipkitten.blogspot.lt/2015/04/the-cjeu-new-public-criterion-national.html>>.

SANTRAUKA

Magistro darbo temos pavadinimas - Autorių teisių suteikiamos apsaugos ribų kaita ESTT sprendimų kontekste (naujos visuomenės dalies apibrėžimas internete bei nacionalinių teismų jurisdikcijos klausimai). Darbo tikslas yra sisteminiu požiūriu ištirti ir įvertinti viešumo sąvokos apibūdinimą ir „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus pagrįstumą, jo esamus ir potencialius padarinius autorių teisėms. „Naujos visuomenės dalies“ kriterijaus sąvoka darbe yra nagrinėjama plačiai, neapsiribojant tik šio kriterijaus taikymu internete, darbe aptariami ir atvejai, kuomet šis kriterijus taikomas kituose kūrinių panaudojimo būduose.

Pirmoje darbo dalyje yra aptariama „viešumo“ plačiąja prasme sąvoka, analizuojama, kaip ši sąvoka aiškinama ES teisės aktuose, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo bei teisės moksle. Taip pat apžvelgiama, kaip viešumas atsiskleidžia konkrečiose turtinėse autorių teisėse – platinime, viešame paskelbime, viešame atlikime. Kitaip tariant pirmosios darbo dalies tikslas yra akcentuoti viešumo ir viešo kūrinių naudojimo kaip vieno esminių autorių teisių elementų svarbą.

Antroje darbo dalyje atliekama ES teisės aktų (sutarčių, konvencijų, direktyvų) analizė, siekiant išsiaiškinti „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus atsiradimo priežastis. Taip pat darbe atliekama išsami Teisingumo Teismo bylų, susijusių su „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus taikymu, analizė. Šios analizės tikslas yra atskleisti, kaip buvo išskirtas šis kriterijus, kaip jis vystėsi, kokius padarinius sukėlė autorių teisių apsaugoje, kokios yra kriterijaus ateities perspektyvos, su kokiomis problemomis yra realu susidurti dėl „naujos visuomenės dalies“ kriterijaus išskyrimo. Šioje darbo dalyje taip pat siekiama apžvelgti, kaip „naujos visuomenės dalies“ kriterijus veikia ar gali paveikti ES valstybių narių nacionalinių teismų jurisdikciją, su kokiomis problemomis susiduriama, kai kriterijaus taikymas pereina į nacionalinius teismus. Siekiant platesnio suvokimo, darbe pateikiamos įvairios teisės doktrinos pozicijos bei atskiros tam tikrų autorių nuomonės dėl „naujos visuomenės dalies“ termino.

Atsižvelgiant į tai, kad tema yra itin kompleksiška ir jai tinkamai atskleisti, reikia aptarti labai daug skirtingų aspektų, susijusių su autorių teisėmis, antros darbo dalies gale yra sudarytas trumpas apibendrinamasis poskyris, kuris padeda geriau suprasti darbo esmę ir koncentruotai pateikia svarbiausią informaciją, susijusią su darbo tema.

SUMMARY

The title of this master's thesis is Change of Copyright Protection Limits in the Context of Decisions of the European Law Department under Ministry of Justice (Web Definition of a New Part of Society and Issues of National Court Jurisdiction). The objective of this thesis is to investigate and assess the qualification of publicity and validity of the „new public“ criterion and its effect on the EU copyright system. „New public“ is being analyzed not only in the context of the internet but also including other types of use of work protected by copyright.

The first part of thesis is dedicated to analyze notion of „publicity“ in a broad sense by finding out how it is being interpreted in the EU legislature, rulings of ECJ, and jurisprudence opinions. Furthermore, it is being examined how publicity reveals itself in separate rights of copyright, to be exact – distribution, communication to the public and public performance.

Second part of thesis consists of EU legislature and the ECJ rulings analysis in order to find out the rise and evolution of a „new public“ criterion. It is important to reveal the beginning of this criterion, changes done to it by the EJC and a future outlook of how this criterion would change the protection of copyright. Furthermore, the effects on national court's jurisdiction are being analyzed.

With respect to the fact that the subject of this master's thesis is fairly complex and wide, the second part of thesis is being ended with a subsection that concisely gives the most important information in order to receive a better understanding of the subject.